

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra rozvojových a environmentálních studií

Kira Garcia N'Dua

**Stanovení vybrané komponenty Environmental Democracy
Index pro Českou republiku**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Zdeněk Opršal, Ph.D.

Olomouc 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci „Stanovení vybrané komponenty Environmental Democracy Index pro Českou republiku“ vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

V Olomouci dne:

.....

Podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Zdeňku Opršalovi, Ph.D. za odborné vedení mé práce, užitečné rady a vstřícnost při konzultacích. Dále bych chtěla poděkovat mé rodině a blízkým za podporu a pomoc v průběhu mého studia a při psaní této bakalářské práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Kira GARCIA N'DUA**
Osobní číslo: **R17606**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Téma práce: **Stanovení vybrané komponenty Environmental Democracy Index pro Českou republiku**
Zadávající katedra: **Katedra rozvojových a environmentálních studií**

Zásady pro vypracování

Práce se zaměří na stanovení vybrané komponenty Environmental Democracy Index pro Českou republiku. Koncept, který v sobě zahrnuje dimenzi přístupu k informacím ohledně životního prostředí, účasti veřejnosti na rozhodování a práva na soudní ochranu, lze využít pro měření a porovnávání úrovně environmentální demokracie mezi různými zeměmi světa.

Rozsah pracovní zprávy:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

1. BÁNDI, Gyula. (2014): *Environmental democracy and law: public participation in Europe*. Europa Law Publishing, Amsterdam, Nizozemsko, 397 stran.
2. WRI (2015): *The Environmental Democracy Index.*, World Resources Institute, Washington, USA, 56 stran.
3. CLAEYS C., JACQUÉ M. (2012): *Environmental Democracy Facing Uncertainty*. Presses Interuniversitaires Europeennes, Brusel, Belgie, 185 stran.
4. Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Zdeněk Opršal, Ph.D.**
Katedra rozvojových a environmentálních studií

Datum zadání bakalářské práce: 10. dubna 2019
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2020

L.S.

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 16. prosince 2019

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá konceptem environmentální demokracie, která stojí na třech pilířích: přístupu veřejnosti k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a právní ochraně v záležitostech životního prostředí. Práce nejprve popisuje historický kontext ochrany životního prostředí v mezinárodním prostoru, který je k pochopení vzniku environmentální demokracie klíčový. Druhá část práce se zabývá mírou uplatňování prvního pilíře environmentální demokracie v českém právním řádu. Toto posuzování je umožněno díky nástroji Environmental Democracy Index, jenž se skládá ze série indikátorů, které testují kvalitu příslušných zákonných ustanovení ve vztahu k právu na informace o životním prostředí. V závěrečné části jsou výsledky všech indikátorů vyhodnoceny a je stanoveno konečné skóre České republiky.

Klíčová slova: environmentální demokracie, Environmental Democracy Index, Česká republika, Deklarace z Rio de Janeira, Aarhuská úmluva, právo na informace, veřejnost, zákon, životní prostředí

ABSTRACT

This bachelor thesis focuses on environmental democracy which stands on three pillars: access to environmental information, public participation in decisionmaking and access to justice in environmental issues. To understand the development of environmental democracy, this thesis firstly describes the historical context of the international protection of the environment. The second part of the thesis measures the extent of the application of the first pillar of environmental democracy in the Czech legal system. This measurement is possible by using the Environmental Democracy Index, which consists of set of indicators that test the quality of laws which provide the right to access environmental information. The results of all indicators and the overall Czech Republic score is evaluated in the last part of the thesis.

Key words: environmental democracy, Environmental Democracy Index, Czech Republic, Rio Declaration, Aarhus Convention, right to information, public, law, environment

Obsah

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	9
1 ÚVOD	11
2 CÍLE, STRUKTURA A METODOLOGIE PRÁCE	13
3 MEZINÁRODNÍ OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	15
3.1 Mezinárodní ochrana životního prostředí před rokem 1972.....	15
3.2 Konference OSN o lidském životním prostředí 1972.....	16
3.2.1 Stockholmská deklarace	16
3.2.2 Akční plán Konference ve Stockholmu.....	18
3.3 Naše společná budoucnost	19
3.4 Konference OSN o životním prostředí a rozvoji 1992	20
3.4.1 Deklarace z Rio de Janeira	20
3.4.2 Zásada 10 Deklarace z Rio de Janeira: Účast veřejnosti.....	21
3.5 Aarhuská úmluva	23
3.5.1 Aarhuská úmluva a Česká republika	24
4 ENVIRONMENTAL DEMOCRACY INDEX	27
4.1 Vznik Environmental Democracy Index	28
4.2 Konstrukce Environmental Democracy Index.....	29
4.3 Hodnocení jednotlivých indikátorů	31
5 STANOVENÍ 1. PILÍŘE ENVIRONMENTAL DEMOCRACY INDEX PRO ČESKOU REPUBLIKU	33
5.1 Guideline 1: „Dostupnost žádostí o informace o životním prostředí“	33
5.1.1 Právní indikátory	33
5.2 Guideline 2: „Informace o životním prostředí volně přístupné veřejnosti“ ..	40
5.2.1 Právní indikátory	40
5.2.2 Praktické indikátory	45
5.3 Guideline 3: „Důvody pro odepření“	46

5.3.1	Právní indikátory	46
5.4	Guideline 4: „Shromažďování a správa informací o životním prostředí“	51
5.4.1	Právní indikátory	51
5.4.2	Praktické indikátory	55
5.5	Guideline 5: „Zpráva o stavu životního prostředí“	56
5.5.1	Právní indikátory	56
5.5.2	Praktické indikátory	59
5.6	Guideline 6: „Včasná výstražná informace“	60
5.7	Guideline 7: Žádné indikátory	61
6	VÝSLEDKY VÝZKUMU	63
6.1	Výsledky guideline 1	63
6.2	Výsledky guideline 2	64
6.3	Výsledky guideline 3	64
6.4	Výsledky guideline 4	65
6.5	Výsledky guideline 5	65
6.6	Výsledky guideline 6	65
6.7	Konečný výsledek 1. pilíře Environmental Democracy Index pro Českou republiku.....	66
7	ZÁVĚR	67
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	69

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

AV ČR	Akademie věd České republiky
CENIA	Česká informační agentura životního prostředí
CITES	Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČR	Česká republika
EDI	Environmental Democracy Index
EIA	Posuzování vlivů záměrů na životní prostředí
ES	Evropská společenství
EU	Evropská unie
InfZ	Informační zákon
IRZ	Integrovaný registr znečišťování
IS PiVo	Informační systém Pitná voda
ISSaR	Informační systém statistiky a reportingu
IZS	Integrovaný záchranný systém
MŽP ČR	Ministerstvo životního prostředí České republiky
OEZ	Odbor komunikace o evropských záležitostech Úřadu vlády České republiky
Sb.	Sbírka zákonů
Sb. m. s.	Sbírka mezinárodních smluv
SEA	Posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí
TAI	The Access Initiative
UN, OSN	Organizace spojených národů
UNECE, EHK	Evropská hospodářská komise Organizace spojených národů
UNEP	Program Organizace spojených národů pro životní prostředí
USA	Spojené státy americké
WCED	Světová komise Organizace spojených národů pro životní prostředí a rozvoj
WRI	World Resources Institute
ŽP	Životní prostředí

I. Teoretický rámec

1 ÚVOD

O ochranu životního prostředí (dále jen „ŽP“) se v poslední době začíná zajímat čím dál tím větší okruh lidí. Jistě tomu napomáhají Cíle udržitelného rozvoje OSN, vznik různých environmentálních hnutí a také bezútěšné informace, které se na nás valí z médií.

Ku příkladu problém sucha není již záležitostí pouze rozvojových zemí, ale stává se výzvou i pro české zemědělství, vodní hospodářství, a s nedostatkem vody se dnes potýká také mnoho českých domácností. Deficit vláhy v půdě se v ČR nyní pohybuje mezi 20-60 mm na m², v některých oblastech je to až 80 mm (AV ČR¹, 2020) a pravděpodobnost, že v blízké době dojde k dosažení normálních hodnot půdní vlhkosti, je také velmi nízká (AV ČR², 2020).

Klimatická změna je pojem, o kterém slyšíme téměř denně, vidáme obrázky tajících ledovců, slyšíme informace o ostrovech, které zmizely v oceánu, a díky všem těmto informacím vnímáme, že se něco děje. Hlavně mladá generace si v čele s Gretou Thunbergovou uvědomuje, že pokud se naše chování radikálně nezmění, planeta se za několik let stane nehostinným místem pro život. Lidé proto začínají přemýšlet nad substituty k praktickým plastovým výrobkům, na které jsme si zvykli, ale jejichž přítomnost v mořských a jiných ekosystémech je nežádoucí. Hledají možnosti, jak efektivně využívat vodu, která se stává vzácným zdrojem, a sahají po alternativních zdrojích energie. Ale není již příliš pozdě? Na zvyšování oxidu uhličitého v atmosféře, které může vést k jejímu ohřívání, už v 70. letech upozornil nedávno zesnulý vědec Wallace Smith Broecker (Broecker, 1975). V tomto období se také začíná formovat mezinárodní legislativa týkající se ochrany životního prostředí, která má potenciál přispět ke zmírnění negativních environmentálních dopadů lidské činnosti. Standardy vyžadované mezinárodními organizacemi, i když se mnohdy těžko vynucují, se kvůli závazkům z členství dále aplikují ve vnitrostátních právních rádech, kterými se musí řídit všichni, od těch největších průmyslových nebo energetických podniků až po prosté občany.

Správně nastavené právní předpisy, jejichž dodržování je právně vynutitelné, jsou účinným nástrojem pro vytvoření alespoň minimálního standardu chování ve vztahu k životnímu prostředí. Moc práva ale není výhradně v nastavení těchto pravidel chování, kvalitní legislativní systém může umožnit občanské společnosti, aby se významným způsobem podílela na rozhodování v záležitostech životního prostředí, což je dle Agendy 21 stěžejní pro trvale udržitelný rozvoj. Bez informací o záměrech a činnostech, které

mohou mít vliv na životní prostředí ale není možné se na rozhodování účinně podílet. Předmětem této práce je proto zkoumání práva na informace o životním prostředí, jak jej garantují české právní předpisy.

2 CÍLE, STRUKTURA A METODOLOGIE PRÁCE

Hlavním cílem této práce je přiblížit relativně nový koncept environmentální demokracie a vyhodnotit aplikaci jejího prvního pilíře „Přístup k informacím“ v českém právním řádu pomocí ukazatele „Environmental Democracy Index“ (dále jen „EDI“ nebo „Index“). Sekundárně si práce klade za cíl popsat vývoj mezinárodní ochrany životního prostředí, která je pro pochopení pojmu environmentální demokracie stěžejní.

Environmental Democracy Index byl vytvořen v roce 2013 za účelem poměrování států podle jejich schopnosti naplňovat požadavky environmentální demokracie, jež stojí na třech základních pilířích:

1. přístupu k informacím,
2. účasti veřejnosti na rozhodování a
3. právní ochraně v záležitostech životního prostředí.

Tato bakalářská práce je rozdělena na dvě části: teoretický rámec a výzkumnou část. K tomuto rozdělení došlo z důvodu rozdílného charakteru dílů a též kvůli využití rozdílných metod k jejich vypracování.

Teoretická část se skládá z kapitol, která se věnuje historickému kontextu, jenž vedl ke vzniku konceptu environmentální demokracie. Konkrétně se zabývá vývojem mezinárodní ochrany životního prostředí před rokem 1972 a poté podrobněji problematikou právní ochrany životního prostředí na půdě Organizace spojených národů (dále jen „OSN“). K vypracování této části práce byla využita metoda rešerše dostupné literatury.

Výzkumná část práce se skládá ze dvou kapitol zaměřených na již výše zmíněný Environmental Democracy Index. První kapitola výzkumné části (čtvrtá kapitola práce) popisuje vznik indexu, jeho konstrukci a způsob měření. Vzhledem k tomu, že se kapitoly výzkumné části zaměřují výhradně na EDI a informace o něm lze nalézt pouze na webových stránkách World Resources Institute nebo v manuálu k EDI (Worker, Silva 2015), vychází velká většina informací v této části pouze z oněch dvou zdrojů.

Pátá kapitola se zabývá vlastním vyhodnocováním prvního pilíře EDI pro Českou republiku. Pokyny a vodítka k hodnocení indexu byly z manuálu k EDI přeloženy do češtiny tak, aby hodnocení jednotlivých indikátorů bylo srozumitelné. Ke každému indikátoru byl napsán komentář, který vysvětluje udělené skóre pro daný indikátor na základě relevantních právních předpisů. Výsledky výzkumu jsou shrnuty v samostatné

kapitole a konečný výsledek pro Českou republiku je zde srovnán s ostatními zeměmi, pro které byl EDI již stanoven.

3 MEZINÁRODNÍ OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

K pochopení konceptu environmentální demokracie, jak ji známe dnes, je třeba se blíže zaměřit na proces, který vedl k ochraně životního prostředí v mezinárodním prostoru. Důraz bude kladen na vývoj po roce 1972, který byl pro rozvoj mezinárodního práva životního prostředí klíčový.

3.1 Mezinárodní ochrana životního prostředí před rokem 1972

Mezinárodní právo životního prostředí je relativně novým odvětvím mezinárodního práva, které se ve větší míře objevuje až po druhé světové válce, kdy se objevily dvě základní obavy z budoucího vývoje. Těmito obavami byly rapidní populační růst a znečištění ovzduší a vody, na něž se záhy začala soustředit mezinárodní i národní politická agenda (Selin, Linnér, 2005, s. 15). Před druhou světovou válkou existovaly smlouvy upravující např. rybolov nebo zájem na ochraně hraničních vod, které datujeme až do 19. století. Nicméně účelem těchto bilaterálních smluv bylo spíše vyvážení konkurenčních zájmů sousedních států, a výhody pro životní prostředí z těchto smluv vzniklé, byly pouhým vedlejším účinkem. Stěžejní mezinárodní dokumenty prosazující ochranu životního prostředí jsou tedy výsledkem posledních několika desetiletí, na rozdíl od práva ozbrojeného konfliktu, mořského práva a práva mezinárodních vztahů. Skutečnost, že Charta Organizace spojených národů z roku 1945 nestanovila ochranu životního prostředí a přírodních zdrojů jako přímý cíl OSN, je důsledkem nedostatečného environmentálního povědomí otců zakladatelů (Beyerlin, Marauhn, 2011).

V první polovině 20. století můžeme již sledovat zárodky multilaterálních smluv, které svým obsahem sledují čistě environmentální cíle např. *Convention Relative to the Preservation of Fauna and Flora in the Natural State* z 8. listopadu 1931, týkající se zejména území Afriky nebo *Convention on Nature Protection and Wild Life Preservation in the Western Hemisphere* z 12. října 1940, naneštěstí tyto dohody neobsahovaly účinné sankce za porušení (Beyerlin, Marauhn, 2011).

Dalším důležitým mezníkem pro mezinárodní ochranu životního prostředí je přeshraniční spor mezi Kanadou a USA (Trail Smelter case) z roku 1941, ve kterém šlo o to, že znečišťující látky vypouštěné z kanadské slévárny olova a zinku značně poškodily zemědělství a lesnictví ve státě Washington. Rozhodčí soud v tomto případě prohlásil, že „žádný stát nemá právo užívat své území takovým způsobem, aby působil škodu výpary na území jiného státu nebo majetku a osobám tam se nacházejícím, když případ má

závažné následky a škoda je prokázána na základě jasných a přesvědčivých důkazů.“¹ (UN, 1941, s. 1965). I když toto rozhodnutí nezakládá povinnost pro všechny státy nezpůsobit újmu jinému státu, jde o důležitý rozsudek, jehož následkem je ustanovení principu omezené územní suverenity a celistvosti, který charakterizuje přeshraniční ochranu životního prostředí, a je patrný např. z článku 21 Stockholmské deklarace.

Během 20. století proběhlo několik konferencí (např. Konference OSN o šetření a využívání zdrojů z roku 1949)² a byla uzavřena řada dohod týkajících se rybolovu a ochrany mořských živočichů,³ prevence znečištění moří⁴ a ochrany flóry a fauny⁵ (Beyerlin, Marauhn, 2011), o kterých zde není prostor pojednávat. I přes veškeré tyto snahy je zřejmé, že mezinárodní právo životního prostředí před rokem 1972 nebylo ještě plně rozvinuto a dohody uzavřené před tímto rokem spojuje skutečnost, že pobídka k jejich uzavření vycházela převážně od průmyslových států. Rozvojové státy stály dosud mimo výše zmíněné iniciativy, a zřejmě také proto žádná z úmluv nepamatovala na jejich socioekonomické potřeby. Až koncem 60. let 20. století začíná mezinárodní komunita vnímat souvislost mezi environmentálními a rozvojovými potřebami a zájmy rozvojových regionů. Toto narůstající povědomí souviselo s postupnou dekolonizací, vznikem nových samostatných států s nízkou úrovní ekonomického rozvoje a členstvím těchto zemí v OSN (Beyerlin, Marauhn, 2011, s. 3-6).

3.2 Konference OSN o lidském životním prostředí 1972

3.2.1 Stockholmská deklarace

Jak již bylo nastíněno výše, významným rokem pro rozvoj mezinárodní ochrany životního prostředí je rok 1972, který je spojen s Konferencí OSN o lidském životním prostředí. Výstupem této konference byla Stockholmská deklarace⁶ přijatá 16. června roku 1972. Před tímto stěžejním počinem OSN se význam termínu „životní prostředí“ omezil buď na pouhou ochranu přírody nebo na těžbu přírodních zdrojů. V souvislosti

¹ „...no State has the right to use or permit the use of its territory in such a manner as to cause injury by fumes in or to the territory of another or the properties or persons therein, when the case is of serious consequence and the injury is established by clear and convincing evidence.“

² UN Conference on the Conservation and Utilization of Resources

³ Convention on Fishing and Conservation on Living Resources of High Seas z 29. dubna 1958

⁴ Convention for the Prevention of Pollution of the Sea by Oil z 12. května 1954

⁵ African Convention on the Conservation of Nature and Natural Resources z 15. září 1968

⁶ Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment; Deklarace Konference Organizace spojených národů o životním prostředí

s druhou jmenovanou ochranou přírodních zdrojů je namíste zmínit rezoluci Valného shromáždění OSN č. 1803 (XVII) o trvalé suverenitě nad přírodními zdroji z roku 1962. Tato rezoluce je v souvislosti s vývojem mezinárodního práva životního prostředí často opomíjená, přestože shrnuje jeden ze dvou možných pohledů na prioritizaci ekonomického rozvoje versus životního prostředí. Diskuze o tom, zda upřednostnit ekonomický rozvoj nebo naopak životní prostředí, se na konferencích o udržitelném rozvoji vede až do dnešního dne. Životní prostředí je v čl. 1 této rezoluce (XVII) chápáno jako přírodní zdroj, který má být využíván na podporu rozvoje, tedy zájem na ekonomickém rozvoji zde převážil nad ochranou životního prostředí (rezoluce byla přijata na popud nově vzniklých nezávislých států rozvojového světa) (Viñuales, 2015, s. 4-6).

Stockholmská deklarace z roku 1972 je významná z toho důvodu, že představuje první globální pokus upozornit na negativní dopad lidské činnosti na životní prostředí. Dle čl. 2 rezoluce Valného shromáždění OSN č. 2581 (XXVI) měla Stockholmská konference „*sloužit jako prostředek k povzbuzení a zajištění vodítek ... k ochraně a zlepšení životního prostředí a napravení a předcházení jeho poškození.*“⁷ I když Stockholmská deklarace není právně závazná a představuje pouhá doporučení pro jednotlivé státy (které bývá označováno jako takzvané soft law), splnila svůj účel a globální povědomí o nepříznivé situaci životního prostředí se zvýšilo. Deklarace navíc posloužila jako základ pro následný rozvoj mezinárodního práva životního prostředí a další dohody, které na konferenci navazovaly. Konference ve Stockholmu se zúčastnilo 113 zemí (UN, 1973, s. 43). Sovětský svaz se zapojil do příprav, ale samotnou Konferenci společně se svými spojenci, tedy včetně Československa, bojkotoval (Handl, 2012). Důvodem neúčasti těchto zemí byla skutečnost, že Valné shromáždění odepřelo účast Východnímu Německu. Západní státy v čele z USA totiž trvaly na tom, aby se na Konferenci podílely pouze státy, které jsou členy OSN nebo některé z jejich specializovaných agentur, což Východní Německo nebylo (Hill, 1972) (Rowland, 1973, s. 41 citovaný Selinem a Linnérem, 2005, s. 22).

Původní návrhy Stockholmské deklarace byly orientované spíše environmentálně, tento přístup prosazovaly zejména západní průmyslové státy, během Konference se téma vyvážení ekonomického rozvoje a životního prostředí stalo ale velmi citlivým. Rozvojové

⁷ „...it should be the main purpose of the Conference to serve as a practical means to encourage, and to provide guidelines for, action... designed to protect and improve the human environment and to remedy and prevent its impairment...“

státy totiž neměly na přílišné ochraně životního prostředí zájem, protože se potýkaly se závažnými problémy chudoby a jejich projevů jako jsou podvýživa, negramotnost, špatná zdravotní péče a jiné, které bylo z jejich pohledu třeba vyřešit nejdříve. Naproti tomu bohatší státy vnímaly zvyšující se degradaci životního prostředí a také potřebu životní prostředí chránit. Mluvčí z chudých zemí tedy spíše upřednostňovali rozvoj oproti životnímu prostředí do doby, než se zmenší propast mezi rozvojovými a průmyslovými státy (Viñuales, 2015) (Selin, Linnér, 2005). V Deklaraci nakonec převážil ekonomický rozvoj nad životním prostředím, což je patrné z osmého článku Stockholmské deklarace, který stanoví, že „*Ekonomický a sociální rozvoj jsou zásadní...*“⁸ Znění osmého článku tedy zcela nekoresponduje s prvním odstavcem preambule stavícím ochranu životního prostředí na roveň rozvoji, když stanoví, že „*Jak přírodní, tak vytvořené aspekty životního prostředí jsou pro blahobyt nepostradatelné...*“⁹ (Handl, 2012).

3.2.2 Akční plán Konference ve Stockholmu

Výstupem Konference OSN o životním prostředí nebyla pouze Stockholmská deklarace popsaná výše, ale mezi jinými i Akční plán (The Action Plan) přijatý 10. června 1972. který obsahoval doporučení pro vytvoření Programu OSN pro životní prostředí. Akční plán obsahoval 109 doporučení na zmírnění degradace životního prostředí pro vlády a mezinárodní organizace. Vlády a mezinárodní organizace měly prosazovat rozvoj, který zohledňuje principy přijaté ve Stockholmské deklaraci (UN, 1973, s. 6) (Selin, Linnér, 2005, s. 28).

Těchto 109 doporučení bylo rozděleno do tří základních skupin: globální program posuzování vlivu na životní prostředí (Earthwatch)¹⁰, činnosti systému řízení ochrany životního prostředí¹¹ a podpůrná opatření¹² (UN, 1973, s. 27). Doporučení č. 4 bod 1 písm. a) obsahovalo radu k vytvoření centralizovaného subjektu, jehož hlavním úkolem by byla koordinace environmentálních aktivit v mezinárodním měřítku. Valné shromáždění na sebe nedalo dlouho čekat a svou rezolucí č. 2997 (XXVII) z 15. prosince 1972 založilo Program OSN pro životní prostředí (United Nations Environment Programme – UNEP; nyní jen UN Environment), jehož sídlo je v Nairobi. V historii OSN se tedy UNEP stal prvním subjektem Organizace, jehož hlavním cílem je ochrana životního prostředí.

⁸ „Economic and social development is essential...“

⁹ „Both aspects of man's environment, the natural and the man-made, are essential to his well-being...“

¹⁰ The global environmental assessment programme (Earthwatch)

¹¹ The environmental management activities

¹² Supporting measures

Z webových stránek UNEP se je možné dočíst, že Program je „vedoucí světovou environmentální autoritou, která vytyčuje globální environmentální agendu, prosazuje jednotnou implementaci environmentálního rozměru udržitelného rozvoje v systému Organizace spojených národů a slouží jako autoritativní stoupenec globálního životního prostředí“ (UN¹, b. r.).

3.3 Naše společná budoucnost

Jak již bylo popsáno výše, přijetí Stockholmské deklarace bylo významným krokem k rozvoji mezinárodního práva životního prostředí. I přesto, že nebyla právně závazná, přispěla ke zvýšení povědomí o zhoršující se situaci životního prostředí a započala proces přijímání množství mezinárodních smluv s environmentální tematikou. Brzy si státy začaly uvědomovat, že Stockholmská deklarace nepokryla značnou část environmentálních záležitostí, přesto státy globálního Severu a Jihu nedodržovaly ani toto minimum závazků plynoucích z Deklarace. Byly uzavřeny další bilaterální a multilaterální smlouvy, ze kterých zmíním alespoň Úmluvu o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES) z roku 1973 nebo Vídeňskou úmluvu o ochraně ozonové vrstvy z roku 1985 společně s Montrealským protokolem z 16. září 1987. Během období 1972 až 1992 bylo uzavřeno na 100 regionálních a mezinárodních smluv týkajících se životního prostředí, avšak všechny tyto dohody byly vzdálené ustanovení fungujícího mezinárodního práva životního prostředí. Environmentální katastrofy s globálním dopadem na životní prostředí jako havárie tankeru Exxon Valdez, výbuch černobylské jaderné elektrárny nebo bhópálská katastrofa sice přispěly k doplnění mezer v mezinárodních smlouvách, ale prováděcí ustanovení jednotlivých smluv byly natolik slabé, že signatáři dohody nedodržovali a přispěli tímto k dalšímu zhoršování situace (Beyerlin, Marauhn, 2011, s. 10-11). Dalším důvodem pokračující degradace životního prostředí byla de facto prioritizace ekonomického rozvoje a také neochota jednotlivých vlád zahrnout environmentální aspekty do rozhodování. Neochota vycházela především z těch resortů, které měly na starost sociální a ekonomické záležitosti.

Valné shromáždění OSN proto 19. prosince 1983 přijalo rezoluci č. 38/161, ve které „uvítalo návrh“ Řídící rady (Governing Council) UNEP k založení speciální komise, jež měla do roku 2000 vytvořit zprávu o stavu životního prostředí (čl. 2 rezoluce). Tato komise později přijala název Světová komise Organizace spojených národů pro životní

prostředí a rozvoj¹³ (dále jen WCED) (UN², b. r.). Jednou z výzev nově založené Světové komise bylo právě zvýšení povědomí o naléhavosti environmentálních problémů u kolegů z ekonomických resortů.

Zpráva o stavu životního prostředí byla komisí v roce 1987 skutečně vytvořena – nese název „Naše společná budoucnost“ (Our Common Future) a označuje se také jako „The Brundtland Report“ podle tehdejší předsedkyně komise Gro Harlem Brundtlandové. V této zprávě byl mezi jinými poprvé definován udržitelný rozvoj jako rozvoj, který *„naplňuje potřeby současnosti, aniž by znemožnil budoucím generacím naplnit jejich vlastní potřeby.“* (s. 16 zprávy). Právě koncept udržitelného rozvoje se stal nástrojem WCED k sjednocení ekonomického rozvoje a ochrany životního prostředí (Viñuales, 2015, s. 3-5).

3.4 Konference OSN o životním prostředí a rozvoji 1992

3.4.1 Deklarace z Rio de Janeira

Následujícím krokem v procesu vývoje mezinárodního práva životního prostředí a environmentální demokracie byla Deklarace z Rio de Janeira o životním prostředí a rozvoji z roku 1992 (The Rio Declaration on Environment and Development), jež byla jedním z výsledků Konference Organizace spojených národů o životním prostředí a rozvoji neboli Summitu země (Earth Summit), který proběhl v brazilském Rio de Janeiru od 3. do 14. července roku 1992. Během příprav Konference a vytváření samotného textu Deklarace se ozývaly ambiciózní hlasy, které nabádaly k vytvoření tzv. „Úmluvy Země“ (Earth Charter), která by podnítila všechny obyvatele Země ke spojení se v boji proti degradaci životního prostředí. Vyučovala by se na školách a byla by základním dokumentem pro rozhodování o životním prostředí. Hlavním propagátorem této podoby dokumentu byl zástupce generálního tajemníka OSN Maurice Strong (Kovar, 1993, s. 1). I když tento ambiciózní plán k vytvoření jednotící úmluvy nebyl realizován, jedná se o důležitý dokument, který sjednotil základní principy mezinárodního práva životního prostředí, vycházející z mezinárodních vyjednávání, smluv a z mezinárodní i vnitrostátní právní vědy, a určil směr úsilí prosazování udržitelného rozvoje po konci studené války (Viñuales, 2015).

¹³ World Commission on Environment and Development

Není náhodou, že Konference z Rio de Janeira byla svolána 20 let po konání Stockholmská konference. Deklarace z Rio de Janeira totiž přímo navazuje a staví na Stockholmské deklaraci, jak je již patrné z její preambule: „*potvrzujíc Deklaraci konference OSN o životním prostředí přijatou ve Stockholmu 16. června 1972 a ve snaze na tuto deklaraci navázat*“. Skutečnost, že Stockholmská deklarace je základem pro Deklaraci z Ria dokazuje i fakt, že některé jejich články (Zásady) jsou podobné a jeden je zcela identický (Zásada 21. Stockholmské deklarace a Zásada 2. Deklarace z Ria).

Deklarace z Rio de Janeira je poměrně stručná, obsahuje 27 Zásad, které se zabývají např. svrchovaným právem Států těžit své přírodní zdroje (Zásada 2), ochranou životního prostředí, která je nedílnou součástí rozvoje (Zásada 4), spoluprací Států v boji proti chudobě (Zásada 5) a v Zásadě 25 uvádí, že „*Mír, rozvoj a ochrana životního prostředí jsou na sobě vzájemně závislé a neoddělitelné*“.

Kromě výše uvedených příkladů principů obsažených v Deklaraci, se zde nachází článek 10, jehož podrobnějším popisem se budu zabývat níže, protože zakotvuje tři základní pilíře environmentální demokracie, které jsou předmětem zkoumání této práce.

3.4.2 Zásada 10 Deklarace z Rio de Janeira: Účast veřejnosti

Zásada 10. Deklarace z Ria je zásadní pro následný rozvoj konceptu environmentální demokracie. Jak se možná na první pohled zdá, obsah této Zásady není produktem pouze jednoho dokumentu, ale jeho jednotlivé prvky byly součástí některých národních právních ráďů již od 70. let minulého století (Ebbesson, 2015, s. 288). Byly také obsaženy již v dřívějších dokumentech (např. ve výše zmíněném Akčním plánu Stockholmské konference (UN, 1973, s. 13) nebo ve zprávě WCED Naše společná budoucnost (UN, 1987, s. 58). Deset let před přijetím Deklarace z Ria Valné shromáždění OSN již přímočařeji popsalo, jak má vypadat účast veřejnosti, a to když v článku 23 Světové charty přírody (World Charter for Nature) specifikovalo třetí pilíř environmentální demokracie, tedy právní ochranu v záležitostech životního prostředí (UN GA 37/7). Principy pokryté Zásadou 10 Deklarace z Ria (právo na informace, účast veřejnosti a právní ochrana v záležitostech životního prostředí) tedy nebyly zcela nové, ale i přesto měly významný vliv na mezinárodní (i národní) právo životního prostředí (dokladem může být např. Aarhuská úmluva, o které pojednávám níže).

V Deklaraci z Ria jsou všechny tyto prvky environmentální demokracie, jak ji chápeme dnes, sjednoceny do Zásady 10, která zní:

„Otázky životního prostředí se nejlépe řeší za účasti všech zainteresovaných občanů na všech úrovních. Na národní úrovni musí mít každý jednotlivec řádný přístup k informacím týkajícím se životního prostředí, které jsou v držení úřadů, včetně informací o nebezpečných látkách a činnostech probíhajících v jejich společenství; musí mít také možnost se podílet na rozhodovacím procesu. Státy musejí podporovat a napomáhat rozvoji vědomí a účasti veřejnosti tím, že budou v širokém měřítku zpřístupňovat informace. Musí být umožněn efektivní přístup k právním a administrativním aktům, včetně vyrovnání a odškodnění.“

Důvod, proč měla Zásada 10 tak výrazný vliv na právo životního prostředí je zřejmě způsoben načasováním Konference v Riu a celosvětovou pozorností, která byla Konferenci věnována. Počátek 90. let minulého století byl obdobím velkých politických změn jak v Evropě, tak po celém světě (rozpad SSSR a konec studené války, vznik nových nezávislých států apod.). Tyto změny ovlivnily nebo dokonce přeměnily vnímání národních a mezinárodních právních záležitosti. Posílila se globalizace a otevřel se prostor pro prosazení nových přístupů jako jsou demokratizace a lidská práva do prostoru přesahujícího hranice státu, což předtím nebylo v takové míře možné (Viñuales, 2015).

Proč je tedy účast veřejnosti obsažená v Zásadě 10 Deklarace z Ria natolik podstatná? Je to zejména proto, že ve většině států jsou politiky a proces vedoucí k tvorbě zákonů chránících lidské zdraví a životní prostředí v rukou vlády a správních úřadů. Jonas Ebbesson v komentáři k Deklaraci z Rio de Janeiro tvrdí, že odůvodnění obsažené v *Agendě 21*, kde je stanoveno: *„jedna ze základních prerekvizit k dosažení udržitelného rozvoje, je široké podílení se veřejnosti na rozhodování“*¹⁴ (Agenda 21, s. 16), není dostatečné. Dle Ebbessona (2015) je jádrem účasti veřejnosti v záležitostech životního prostředí podpora a hlubší prosazování lidských práv a také posílení legitimacy rozhodování zákonodárné a výkonné moci o životním prostředí. Zvyšuje se tímto také důvěra ve vládu a její transparentnost, efektivita právních předpisů a víra ve spravedlnost. Veřejnost se může přímo podílet na rozhodování a předložit témata, které by veřejnou mocí mohla být opomenuta. Navíc účast veřejnosti formuje vnímání toho, které záležitosti se týkají životního prostředí nebo zdraví, a které nikoliv. Účast veřejnosti v záležitostech životního prostředí je dále rozšířením už existujícího základního práva podílení se na správě věcí veřejných (např. čl. 25 MPOPP).

¹⁴ „One of the fundamental prerequisites for the achievement of sustainable development is broad public participation in decision-making.“

Přestože má Deklarace pouze doporučující charakter, byla v roce 2010 na Zvláštním zasedání Řídící rady UNEP na Bali vypracována poměrně komplexní příručka k uskutečňování Deklarace z Rio de Janeiro (Bali Guidelines). Tato příručka má sloužit jako nezávazné vodítko při implementaci Deklarace do vnitrostátního práva a k vyplňování případných mezer v národní legislativě (UNEP, 2015). Tvůrci Environmental Democracy Index, o kterém se bude pojednávat ve druhé části práce, použili právě tuto příručku pro hodnocení úrovně environmentální demokracie v jednotlivých zemích.

3.5 Aarhuská úmluva

Evropská hospodářská komise OSN (dále jen „EHK“ nebo „UNECE“; z anglického United Nations Economic Commission for Europe) zašla v implementaci článku 10. Deklarace z Rio de Janeiro nejdále, když 25. června 1998 v dánském Aarhusu v rámci 4. ministerské konference nazvané „Životní prostředí pro Evropu“ přijala text Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (dále jen „Aarhuská úmluva“ nebo „Úmluva“). Na rozdíl od Deklarace z Ria je Aarhuská úmluva společně se svým Protokolem o registrech úniků a přenosů znečišťujících látek, pro smluvní strany právně závazná (UN³, b. r.). V roce 2020 měla Úmluva celkem 47 smluvních stran převážně z evropského kontinentu, a to 46 států a Evropskou komisi jako samostatnou smluvní stranu. Signatářem Úmluvy se mohou stát také členové OSN, kteří nejsou součástí EHK (UN⁴, b. r.). Aarhuská úmluva je unikátní smlouvou mezinárodního práva, protože na rozdíl od jiných smluv, které ukládají povinnost smluvním stranám mezi sebou, Úmluva ukládá povinnosti stranám, tedy jednotlivým státům, vůči veřejnosti (Müllerová, Humlíčková, 2014, s. 11).

Cílem Úmluvy, který je obsažen v jejím prvním článku, je chránit právo na život v příznivém prostředí pro zdraví a životní pohodu příslušníků současné i budoucí generace. Tohoto cíle chtějí smluvní strany dosáhnout zavázáním se k zajištění práva na přístup k informacím o životním prostředí, práva účasti veřejnosti na rozhodování o životním prostředí a práva na přístup k právní ochraně v záležitostech životního prostředí.

Úmluva je přelomovým dokumentem mezinárodního práva, protože přiznává veřejnosti postavení partnera v tvorbě politik životního prostředí, což je základním předpokladem pro environmentální demokracii. Jak již bylo popsáno výše, angažovanost veřejnosti ve věcech životního prostředí silně přispívá k transparentnosti rozhodování

orgánů veřejné moci, posiluje důvěru občanů v ní a také zvyšuje spoluzodpovědnost veřejnosti za stav životního prostředí (Müllerová, Humlíčková, 2014).

Důležitým nástrojem environmentální demokracie je zřízení Výboru pro kontrolu dodržování Aarhuské úmluvy (Compliance Committee, dále jen „Výbor“), ke kterému se mohou obracet smluvní strany, sekretariát, samotný Výbor, ale i členové veřejnosti, pokud spatřují nesoulad vnitrostátního práva některé smluvní strany s Aarhuskou úmluvou (UN, 2019). Předpoklad pro ustavení Výboru je obsažen v čl. 15 Úmluvy, fakticky byl první Výbor zvolen až na prvním zasedání smluvních stran Úmluvy v roce 2002 (UNECE, 2004).

3.5.1 Aarhuská úmluva a Česká republika

Úmluva jako právně závazná mezinárodní smlouva měla značný vliv na právní řády jejích signatářů. A protože velká část smluvních stran je současně členem EU, vznikla zde jakási dvojí vázanost Úmluvou – na úrovni mezinárodního práva a na úrovni práva unijního (Müllerová, Humlíčková, 2014).

Česká republika je smluvní stranou Úmluvy již od jejího podpisu 25. června 1998, ratifikována byla 6. července 2004 a je publikována ve sbírce mezinárodních smluv pod č. 124/2004 Sb. m. s.

Z čl. 10 Ústavy ČR vyplývá přednost vyhlášených mezinárodních smluv, k jejichž ratifikaci dal parlament souhlas a jimiž je ČR vázána, před zákonem. Podmínkou přímé aplikace mezinárodní smlouvy před zákonem je ale přímo uplatnitelné ustanovení smlouvy, což v případě Úmluvy není možné, jelikož pouze zavazuje smluvní strany zařadit určitá pravidla do svého prvního řádu a nestanoví konkrétní práva pro jednotlivce (Müllerová, Humlíčková, 2014).

V druhé polovině 90. let minulého století Česká republika začala usilovat o vstup do EU, přístupová jednání začala v březnu 1998 (OEZ Úřadu vlády ČR, b. r.). Aby se ČR mohla stát členským státem EU, musela splnit několik požadavků (tzv. Kodaňská kritéria), včetně harmonizace českého právního řádu s unijními předpisy, které cílily na prosazování environmentální demokracie v členských státech (Směrnice Rady ES č. 90/313/EHS)¹⁵. Mimoto si česká zákonodárna i výkonná moc uvědomovala nedostatky právního řádu v oblasti životního prostředí, které vyplývaly z přehlížení životního prostředí jeho ochrany v období komunistického režimu (Moldan, Hák, 2007). Základní

¹⁵ Zrušena směrnicí Evropského parlamentu a Rady č. 2003/4/ES ze dne 28. 1. 2003

právo na informace o životním prostředí sice přímo vyplývá z čl. 35 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), ale do roku 1998 jej negarantoval žádný český zákon (Důvodová zpráva k zákonu č. 123/1998 Sb.).

V roce 1998 byl proto přijat zákon č. 123/1998 Sb., o přístupu k informacím o životním prostředí, který implementuje výše zmíněné směrnice Evropských společenství a také Aarhuskou úmluvu, v důvodové zprávě k zákonu je též odkazováno na Agendu 21 přijatou v rámci Konference v Riu. V tomto zákoně je definováno, co lze považovat za informaci o stavu životního prostředí, dále upravuje postup pro získání této informace, případy, kdy orgány mohou odepřít poskytnutí informace a další záležitosti. Česká republika v rámci přístupových jednání do EU a implementace Aarhuské úmluvy přijala mnoho dalších právních předpisů, jejichž přehled je možno vyhledat na webových stránkách Ministerstva životního prostředí (dále jen „Ministerstvo ŽP“ nebo „MŽP ČR“) (MŽP ČR⁸, 2020).

Pro implementaci Aarhuské úmluvy byla Jonasem Ebbessonem a jeho kolegy sepsána Příručka k implementaci, která je dostupná v češtině na webových stránkách Ministerstva životního prostředí. Tato příručka blíže vysvětluje jednotlivá ustanovení Úmluvy a slouží jako neformální a nezávazná pomůcka pro zákonodárce a správní orgány při jejím naplňování. Má pomáhat též široké veřejnosti (jednotlivcům i neziskovým organizacím) při uplatňování jejich práv plynoucích z Úmluvy (EHK, 2013, s. 8).

II. Výzkumná část

4 ENVIRONMENTAL DEMOCRACY INDEX

V 60. – 70. letech minulého století se objevilo velké množství environmentálních problémů globálního charakteru, jako desertifikace, deforestace a narušování ozonové vrstvy, pro jejichž řešení neexistovaly téměř žádné nástroje (WRI¹, b. r.). Připoutat pozornost světové veřejnosti k environmentálním tématům pomohla na počátku 60. let vlivná publikace „Mlčící jaro“ (Silent Spring) autorky Rachel Carson. Tato kniha stála u zrodu moderního globálního environmentálního hnutí, vyjadřujícího obavy z modernizace a industrializace společnosti bez ohledů na životní prostředí (Eckersley, 2019, s. 3-4) (Griswold, E., 2012). V následujících třech desetiletích vznikla řada tzv. zelených politických stran, environmentálních think tanků a neziskových organizací, zabývajících se životním prostředím. Mezi těmito organizacemi byl také World Resources Institute (dále jen „WRI“ nebo „Institut“), který stojí u zrodu ukazatele Environmental Democracy Index (WRI¹, b. r.).

World Resources Institute založený v roce 1982 má zvláštní povahu, jelikož nejde o typickou aktivistickou environmentální organizaci. Oproti aktivistickým organizacím klade velký důraz na výzkum či analýzu politik a vyhýbá se nátlakovému politickému lobbingu. Institut je také zajímavý tím, že již v době svého vzniku kladl důraz na globální řešení environmentálních problémů, a nesoustředil se jen na lokální témata. Zpočátku se zaměřil na environmentální výzvy ve Spojených státech amerických, ale postupně se jeho agenda stala celosvětovou tak, jak odráží název této organizace (WRI², b. r.).

Díky svému vědeckému zaměření a členské základně (hlavní zakladatel, advokát James Gustave Speth před založením WRI pracoval v poradním orgánu amerického prezidenta Jimmyho Cartera), si institut získal uznání řady politických představitelů, ale navázal také silná partnerství s mezinárodními obchodními společnostmi, jako jsou např. Caterpillar nebo General Electric. S těmito obchodními korporacemi byl institut schopen spolupracovat, protože v boji proti degradaci životního prostředí používá vědecky podložený přístup, který je otevřený pro tržní řešení. I když se zpočátku zaměřoval spíše na spolupráci s politickými představiteli, s postupem času si vedení institutu uvědomilo, že aby institut mohl obstát, musí hledat sponzory mezi obchodními společnostmi. World Resources Institute se zabývá sedmi oblastmi životního prostředí, mezi které patří klima, energie, výživa, lesy, voda, udržitelná města a oceán (WRI⁶, b. r.). Z prvotních třech zakládajících členů (J. G. Speth, Jessica Mathews a Wallace Bowman) se institut rozrostl

na více než 700 zaměstnanců a expertů působících v 11 zemích světa (Institut má pobočky mj. v Brazílii, Číně, Indii a Nizozemsku) (WRI⁵, b. r.).

Institut spolupracuje i s agenturami OSN, sehrál důležitou roli při přípravách Konference v Rio de Janeiru v roce 1992, které se nezúčastnily pouze hlavy států, ale také velké množství neziskových organizací. Experti WRI pomáhali týmu Maurice F. Stronga, generálního tajemníka Konference, ve formulaci Úmluvy o biologické rozmanitosti a Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu, dalšími významnými výstupy Konference (WRI², b. r.).

Jak již bylo zmíněno výše, WRI skrze vědecký výzkum nabádá politiky a širokou veřejnost k ochraně životního prostředí. Nadnárodní obchodní korporace se zase snaží přesvědčit, že environmentální postupy mohou být ekonomicky výhodné. Jedním z mnoha projektů institutu bylo vytvoření již zmiňovaného indexu environmentální demokracie (Environmental Democracy Index), jehož pilotní měření proběhlo v roce 2013 pro 13 zemí (Worker, Silva, 2015, s. 9).

4.1 Vznik Environmental Democracy Index

World Resources Institute společně s The Access Initiative (TAI) vytvořili EDI k měření rozsahu environmentální demokracie v jednotlivých státech světa. The Access Initiative patří k největším globálním sítím organizací občanské společnosti a je zaměřena na posilování práva veřejnosti ovlivňovat rozhodování o životním prostředí a přírodních zdrojích (WRI⁷, b. r.).

Tyto dvě spolupracující organizace provedly v desítkách zemí výzkum a přesvědčili se, že i přesto, že se právní zabezpečení a účast společnosti na rozhodování ve věcech životního prostředí v řadě států zlepšily, právní a institucionální mezery oslabující environmentální demokracii v zemích nadále přetrvávají (Worker, Silva, 2015, s. 1). Motivací pro vytvoření ukazatele Environmental Democracy Index byla skutečnost, že zatím neexistuje žádný nástroj, pomocí kterého by bylo možné účinně měřit úroveň tří pilířů environmentální demokracie a porovnávat tyto hodnoty mezi zeměmi. Současně WRI a TAI chtěli vytvořit platformu, pomocí které by se daly sdílet zkušenosti a praxe s uplatňováním environmentální demokracie (WRI³, b. r.).

Environmental Democracy Index měří míru, s jakou státy reflektují práva environmentální demokracie ve svých právních rádech. Toto „měření míry“ se neomezuje pouze na zjištění, zda konkrétní normy existují, ale zkoumá rozsah, s jakým pokrývají rozhodovací procesy týkající se životního prostředí. Rozsah může zahrnovat otázky jako

dostatečně včasné poskytnutí informace žadateli nebo možnost veřejnosti zasahovat do rozhodování v jeho nejranějším stádiu (Worker, Silva, 2015, s. 3).

Index se skládá ze třech základních pilířů:

1. „**Přístup k informacím**“, který se zabývá mírou, s jakou se žadatelům dostávají informace o životním prostředí v jednotlivých zemích,
2. „**Účast veřejnosti**“ zkoumá otázku, jak se veřejnost může podílet na rozhodování v záležitostech životního prostředí,
3. „**Přístup ke spravedlnosti**“ se zaměřuje na zkoumání procesních práv jednotlivců, pokud se cítí dotčeni na svých právech týkajících se životního prostředí.

K měření tří pilířů environmentální demokracie EDI využívá nezávazná vodítka k uskutečňování Deklarace z Rio de Janeiro (Bali Guidelines) vypracované UNEP v roce 2010. Těchto vodítek je celkem 26, 23 z nich se týká legislativy a tři budování kapacit. EDI staví na 23 legislativních vodítkách. Pro pilíře přístupu k informacím a účasti veřejnosti existuje vždy sedm Bali Guidelines, pro poslední pilíř – přístup ke spravedlnosti – jich existuje 12, tudíž v konečném hodnocení státu, jsou vodítka posledního pilíře vážena nižším koeficientem než vodítka ostatních dvou pilířů (Worker, Silva, 2015, s. 2-8).

Ke 23 legislativním Bali Guidelines vytvořených UNEP, tým expertů z WRI a TAI vypracoval celkem 75 právních indikátorů. Právní indikátory doplnili 24 praktickými ukazateli, které slouží k hodnocení, zdali je environmentální demokracie uplatňována též v praxi (Worker, Silva, 2015, s. 3-9). Praktické indikátory byly vyvinuty až po pilotním měření v roce 2013, které probíhalo ve 13 státech (Ekvádor, Indie, Indonésie, Irsko, Kambodža, Kamerun, Keňa, Kolumbie, Maďarsko, Mexiko, Panama, Turecko a Uganda), a první oficiální měření se uskutečnilo v roce 2015 v 70 zemích světa (WRI⁴, b. r.). Pro Českou republiku index zatím nebyl stanoven, proto je předmětem páté kapitoly této práce hodnocení prvního pilíře EDI pro ČR.

4.2 Konstrukce Environmental Democracy Index

Bali Guidelines jsou koncipovány jako doporučení, která nezakládají povinnost (neobsahují slovesa „má“, „musí“ apod.), pouze doporučují státům, jak implementovat Zásadu 10 Deklarace z Ria (UNEP, 2015). Každé doporučení obsahuje několik požadavků, které je nutno splnit k dodržení Zásady. Index je konstruován tak, že ke

každému doporučení je vytvořena série indikátorů podle toho, kolik požadavků toto doporučení obsahuje.

Například doporučení guideline 1: „Dostupnost žádostí o informace o životním prostředí“, která zní: „*Každá fyzická a právnická osoba, aniž by musela dokazovat svůj právní nebo jiný zájem, by na svoji žádost měla mít cenově dostupný, účinný a včasný přístup k informaci o životním prostředí, kterou má správní orgán k dispozici (s výjimkou informace podle guideline 3)*“, obsahuje 5 požadavků:

1. Informace o životním prostředí by měla být poskytnutá na žádost **fyzické nebo právnické osoby,**
2. měla by být **cenově dostupná,**
3. poskytnutá v **přiměřeném časovém období,**
4. **správním orgánem** (který má být rozuměn široce)
5. a bez nutnosti prokázat **právní nebo jiný zájem.**

Na základě těchto pěti požadavků bylo vytvořeno šest právních indikátorů (první se ptá na otázku, zdali zákonné ustanovení umožňující žádat informaci vůbec existuje, ostatní zkoumají jeho kvalitu dle výše uvedených požadavků). Pro první guideline není žádný praktický indikátor.

Téměř každý indikátor obsahuje pokyny, pomocí kterých lze snáze hodnotit jednotlivé ukazatele. Pokyny se zpravidla skládají z krátkého odstavce, který definuje klíčové výrazy, poskytuje objasnění a ilustrační příklady. Právní indikátory nabývají celkem čtyř hodnot od nuly (nejhorší) do tří (nejlepší), a aby se zamezilo subjektivnímu hodnocení, mají všechny hodnoty indikátoru své dostatečně přesné vodítko k hodnocení. Pokud je stát ohodnocen nejvyšším skóre (3), přijatá opatření ilustrují dobrou praxi. Skóre 2 znamená, že větší část rozhodovacích procesů obsahuje nutné opatření zohledňující environmentální demokracii, ale ne všechny, anebo je toto opatření příliš mírné. Pro opatření, které je zcela nedostatečné a připouští velkou míru diskrece vládních institucí, nebo které se týká pouze nepatrné části rozhodovacích procesů, se stanoví skóre 1. Mlčí-li zákon nebo zakazuje-li určitá procesní práva, stát pro tento indikátor získává hodnocení 0. V některých případech na sebe jednotlivé indikátory navazují, takže pokud je první ukazatel ohodnocen nulou, též následující indikátory nemohou nabýt jinou než nulovou hodnotu. V konečném hodnocení se všechny hodnoty právních indikátorů zprůměrují a výslednou hodnotu lze následně porovnávat mezi státy navzájem.

Praktické indikátory jsou hodnoceny kvalitativně na třibodové škále: 1. ano (sledovaná praxe je naplněna zcela), 2. omezeně (sledovaná praxe je naplněna nepravdělně nebo

částečně), 3. ne (praxe není vůbec zohledněna). Podobně jako právní indikátory, také ty praktické doprovází pokyny, pomocí kterých je jednodušší stanovit hodnocení. Na rozdíl od právních indikátorů by zprůměrování praktických ukazatelů bylo problematické, proto jsou v konečném hodnocení představeny jejich součty. V pilíři přístupu k informacím jsou čtyři praktické ukazatele, v pilíři účasti veřejnosti je jich sedm a v posledním, pilíři spravedlnosti 13 (Worker, Silva, 2015, 5-8).

4.3 Hodnocení jednotlivých indikátorů

Z dosažených skóre jednotlivých právních indikátorů se vytvoří aritmetický průměr pro celou guideline, z jednotlivých guidelines pro celý pilíř a z jednotlivých pilířů pro konečné skóre státu. Tato metoda přiřazuje všem pilířům stejnou váhu, ale guidelines a indikátory prvních dvou pilířů mají nižší váhu než prvky posledního pilíře, jelikož v posledním pilíři jich je více (Worker, Silva, 2015, s. 8).

Stanovení EDI pro jednotlivé státy probíhalo ve čtyřech fázích, všichni právníci a environmentální experti provádějící analýzu měli alespoň pětiletou praxi v oboru, nicméně většina z nich byla právníky z občanské společnosti, vládní, soukromé či akademické sféry, kteří za sebou měli praxi mnohem delší.

Primárním měřením byl pověřen tzv. národní výzkumník (National Researcher), který byl občanem konkrétního státu a dobře se orientoval v právních předpisech týkajících se environmentální demokracie. Jeho role spočívala ve stanovení všech indikátorů EDI, podložení jeho rozhodnutí použitými zdroji a okomentování, proč se rozhodl udělit konkrétní skóre. Po tomto počátečním měření výsledky putovaly k tzv. národnímu recenzentovi (National Reviewer), jehož úkolem bylo zkontrolovat výsledky národního výzkumníka, případně je doplnit nebo opravit. Tuto roli sehrál nezávislý právník z konkrétní země, který s národním výzkumníkem neměl žádné vazby. Jednalo se často o profesně starší právníky z akademické sféry, veřejného sektoru nebo občanské společnosti, kteří se každodenně zabývají relevantními právními předpisy.

Třetí fáze měření se zhostil tzv. první recenzent sekretariátu (First Secretariat Reviewer), tedy zaměstnanec WRI. Tento člověk přezkoumával komentáře národního výzkumníka a recenzenta. Dále přezkoumával výsledné skóre, zdroje a odůvodnění výzkumníka a recenzenta a v případě pochybností jim zaslal své dotazy. Nakonec jejich odpovědi porovnal a následně vyhodnotil, aby zajistil kvalitní kontrolu. Indikátory každého státu prošly alespoň jednou kontrolou právníka zabývajícího se životním prostředím zaměstnaného v TAI.

Čtvrtou a poslední fází výzkumu měl na starosti opět zaměstnanec WRI s tím, že to byla osoba odlišná od prvního recenzenta sekretariátu. Konečný recenzent sekretariátu (Final Secretariat Reviewer) kontroloval udělená skóre a prováděl další prověřování, aby byla zajištěna konzistentnost výsledků. Pokud to bylo zapotřebí, odeslal konečné otázky národnímu výzkumníkovi a recenzentovi. Institut si vyhradil právo pozměnit hodnocení jednotlivých indikátorů, pokud poskytnuté důkazy a zdroje neodpovídaly udělenému hodnocení výzkumníka ani po opakovaných kontrolách.

Po výzkumné a kontrolní části procesu, WRI vyhodnotil výsledky, a zkrácenou analýzu společně s kompletními výsledky zaslal k vyjádření orgánům vlády jednotlivých států, které jsou zodpovědné za implementaci environmentální demokracie. Během 60 až 90 dní se vládní respondenti měli k výsledkům vyjádřit a zodpovědět zejména dotazy jako: Souhlasíte se shrnutím právních a praktických aspektů environmentální demokracie ve vaší zemi? Existují ve vašem státě nějaké národní právní předpisy nebo praxe, které v hodnocení nebyly zohledněny? Jaké kroky, pokud vůbec nějaké, podstupuje vaše vláda ke zlepšení environmentální demokracie? V případě nesouhlasu, WRI připomínky konzultoval s právníky dané země, kteří se podíleli na výzkumu, a případně upravil výsledky do uzávěrky, která pro první měření byla stanovena na 15. července 2015 (Worker, Silva, 2015, s. 7-9).

World Resources Institute věří, že výsledky EDI mohou vládám a občanské společnosti pomoci „stanovit priority a začít jednat“ (Worker, Silva, 2015, s. 3). Měření Indexu mělo být opakováno každé dva roky, aby bylo možné sledovat případný pokrok v jednotlivých zemích. Toto nakonec nebylo možné, jelikož WRI jako nezisková organizace ke své veškeré činnosti potřebuje sponzory. Jesse Worker v e-mailu z 24. září píše, že Institut spolupracoval se 140 odborníky, aby výsledky měření byly přesné a legitimní. Index měl být postupně stanoven pro všechny státy světa, ale na přelomu roku 2015 a 2016 se institutu nepodařilo najít sponzory, kteří by dlouhodobě hradili náklady spojené s výzkumem, měření EDI proto muselo být pozastaveno. I přesto může být systém indikátorů vytvořených WRI a TAI užitečný i dnes k demonstraci úrovně environmentální demokracie v České republice.

5 STANOVENÍ 1. PILÍŘE ENVIRONMENTAL DEMOCRACY INDEX PRO ČESKOU REPUBLIKU

V této části práce bude věnována pozornost hodnocení prvního pilíře EDI – „Přístup k informacím“ pro Českou republiku. Tento pilíř se stanovuje podle 7 Bali Guidelines, v rámci kterých bylo vytvořeno 21 právních indikátorů a 4 praktické indikátory. Níže bude pro každý indikátor stanoveno hodnocení společně s komentáři a citacemi relevantních právních předpisů. Na závěr bude stanoveno konečné hodnocení České republiky, jež bude představovat aritmetický průměr všech právních indikátorů společně se součtem praktických indikátorů. Jak již bylo zmíněno v úvodu práce, pokyny a vodítka k hodnocení vycházejí zcela z manuálu k EDI (Worker, Silva, 2015), ze kterého byly přeloženy do češtiny.

5.1 Guideline 1: „Dostupnost žádostí o informace o životním prostředí“

Každá fyzická a právnická osoba, aniž by musela dokazovat svůj právní nebo jiný zájem, by na svoji žádost měla mít cenově dostupný, účinný a včasný přístup k informaci o životním prostředí, kterou má správní orgán k dispozici (s výjimkou informace podle guideline 3).

5.1.1 Právní indikátory

1. Do jaké míry zákon nařizuje, aby byl umožněn přístup k environmentálním informacím na žádost?

POKYNY:

Tento indikátor prověřuje existenci jasného pozitivního ustanovení, které veřejnosti garantuje právo na přístup k informacím o životním prostředí na žádost.

V poli pro komentáře poznamenejte, jak moc jsou předpisy týkající se kvality ovzduší a vody, lesů, biodiverzity, těžebního průmyslu a posuzování vlivů na životní prostředí v souladu s všeobecným zákonem zaručujícím svobodný přístup k informacím nebo zákonem o právu na informace o životním prostředí.

Vodítka pro hodnocení:

- a. Všeobecný zákon upravující právo na informace, který zajišťuje přístup k informacím na žádost existuje = 3
- b. Existují jisté odvětvové zákony a také zákon o životním prostředí, které zajišťují přístup k informacím na žádost = 2
- c. Buď pouze zákon o životním prostředí anebo pouze odvětvové zákony zajišťují přístup k informacím na žádost = 1
- d. Zákon mlčí o přístupu k informacím na žádost = 0

KOMENTÁŘ:

V České republice existuje obecný právní předpis, který garantuje přístup k informacím na žádost, jde o zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (dále jen „InfZ“). Toto právo je také obsaženo v Listině základních práv a svobod v čl. 17. Co se týká zákonů upravujících ovzduší, kvalitu vody, lesnictví apod., tak ve všech těchto případech jde o složky životního prostředí, na které se vztahuje zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí (dále jen „zákon č. 123/1998 Sb.“). Jde tedy o zvláštní právní úpravu vztahující se pouze k environmentálním informacím. V tomto zákoně je informace o životním prostředí pojímána široce, slovo „zejména“ v § 2 písm. a) tohoto zákona indikuje, že výčet typů informací o životním prostředí není uzavřený, pod tuto informaci lze tedy s určitostí podřadit otázky týkající se ovzduší, vody, lesnictví, biodiverzity a dalších složek. Zákony týkající se těchto složek jsou z tohoto důvodu v souladu s obecným zákonem o svobodném přístupu k informacím.

HODNOCENÍ: 3

2. Do jaké míry zákon umožňuje fyzickým a právnickým osobám přístup k informacím o životním prostředí?

POKYNY

Pojem „fyzická osoba“ v tomto indikátoru se vztahuje na všechny lidi. Dobrá praxe vyžaduje, aby měl každý člověk možnost zažádat o informaci. Omezování práv pouze pro občany není v souladu s dobrou praxí a mělo by být hodnoceno nižší známkou. Pokud je to váš případ, prosím poznamenejte to v poli pro komentáře. „Právnické osoby“ jsou registrované subjekty jako společnosti, korporace a podniky. Při hodnocení tohoto indikátoru, musí být VŠECHNY právní předpisy včetně odvětvových hodnoceny jako

celek. Např. pokud existuje všeobecný zákon garantující právo na informace a poté konkrétní ustanovení o přístupu k informacím v odvětvových zákonech, musí být hodnoceny dohromady. Někdy má obecné právo na informace přednost před ostatními předpisy vč. odvětvových. V jiných případech mohou mít odvětvové zákony přednost před generálním.

Poznámka: Pokud byl předešlý indikátor ohodnocen nulou, protože neexistuje zákonné ustanovení zajišťující právo na informace, také tento a ostatní indikátory v rámci guideline 1 musí být hodnoceny nulou.

Vodítko pro hodnocení:

- a. Občané, cizinci a právnické osoby mají právo žádat informace = 3
- b. Právo mají pouze dvě z výše uvedených kategorií = 2
- c. Právo mají pouze občané = 1
- d. Zákon o této věci mlčí nebo neexistuje zákonné ustanovení zajišťující právo na informace o životním prostředí na žádost = 0

KOMENTÁŘ:

Podle zákona o svobodném přístupu k informacím, může být žadatelem každá fyzická i právnická osoba – „*Žadatelem pro účel tohoto zákona je každá fyzická i právnická osoba, která žádá o informaci.*“ (§ 3 odst. 1 InfZ). Zákon č. 123/1998 Sb. výslovně nezmiňuje, které osoby mohou být žadateli, ale lze to dovodit např. z dikce ustanovení § 2 písm. c) tohoto zákona: „*zpřístupňováním informací jejich poskytování jakoukoliv technicky proveditelnou formou jednotlivým právnickým nebo fyzickým osobám, jež o ně požádaly, (dále jen "žadatel)*“. Z výrazu „každá“ v InfZ dovozujeme, že se právo žádat informaci vztahuje na všechny fyzické i právnické osoby včetně cizinců.

HODNOCENÍ: 3

3. Do jaké míry zákon umožňuje cenově dostupný přístup k informacím?

POKYNY:

„Cenová dostupnost“ se posuzuje ve srovnání s průměrným osobním nebo rodinným příjmem v konkrétním státě. V zemích, kde rozdíly mezi příjmy občanů nejsou moc velké, je průměrný příjem dobrým vodítkem. Tam, kde jsou rozdíly velké, je lepší

zohlednit průměrný příjem středně až nízkopříjmových skupin. Dobrou praxí je žádat úhradu pouze za pořízení kopií, nikoliv za vyhledání informací. Dobrou praxí bude též osvobození od poplatků za informace poskytnuté ve veřejném zájmu, dále pro žadatele z chudších vrstev nebo z neziskového sektoru.

Vodítka pro hodnocení:

- a. Zákon vyžaduje, aby byl přístup k informacím bezplatný = 3
- b. Zákon vyžaduje, aby (1) poplatek za poskytnutí informace nepřesahoval náklady za pořízení kopií; a (2) aby byl zrušen nebo snížen, pokud poskytnutí informace bylo ve veřejném zájmu, nebo žadateli z chudší vrstvy nebo z neziskového sektoru = 2
- c. Zákon vyžaduje, aby (1) poskytnutí informace bylo „cenově dostupné“ nebo aby „nebylo drahé“ bez bližší specifikace, **anebo** (2) aby byl poplatek zrušen či snížen, v případě, že poskytnutí informace je ve veřejném zájmu, nebo pokud je žadatel z chudší vrstvy nebo z neziskového sektoru = 1
- d. Zákon o této věci mlčí nebo neexistuje zákonné ustanovení zajišťující právo na informace o životním prostředí na žádost = 0

KOMENTÁŘ:

Povinné subjekty jsou dle InfZ oprávněny požadovat úhradu „*ve výši, která nesmí přesáhnout náklady spojené s pořízením kopií, opatřením technických nosičů dat a s odesláním informací žadateli*“ mohou si také žádat úhradu za mimořádně rozsáhlé vyhledávání informací (§ 17 odst. 1 InfZ). Zákon č. 123/1998 Sb. obsahuje podobné ustanovení v § 10 odst. 1, s tím, že úhradu za mimořádně rozsáhlé vyhledávání informací povinné subjekty žádat nemohou. Pro účely environmentálních informací je relevantní zákon č. 123/1998 Sb., takže ustanovení o úhradě za mimořádně rozsáhlé vyhledávání informací obsažené v InfZ se nepoužije. Dále jsou povinné subjekty podle § 10 odst. 4 zákona č. 123/1998 Sb. „*povinny zpracovat veřejně přístupný sazebník úhrad... s uvedením podmínek, za nichž se úhrady vybírají, popřípadě za nichž je možno od vybírání úhrad upustit.*“ Zákon tedy neobsahuje výslovnou povinnost snížit, případně upustit od poplatku, pokud jde o informaci ve veřejném zájmu nebo pokud je žadatelem chudší osoba nebo nezisková organizace. Ale připouští možnost, aby si jednotlivé správní orgány upravily podmínky úhrad, které budeme muset hledat již na konkrétních stránkách úřadů. I přesto bych se přiklonila ke známce 2, protože zákon vyžaduje, aby poplatky byly

cenově dostupné, je dostatečně specifický v definování výše poplatků a poskytuje možnost jejich snížení, případně osvobození.

HODNOCENÍ: 2

4. Do jaké míry zákon zajišťuje, aby poskytnutí informace bylo včasné?

POKYNY:

V případě tohoto indikátoru je „včasnost“ chápána jako doba mezi okamžikem požádání o informaci a první sdělenou odpovědí správního orgánu. Jako včasná je považována první odpověď správního úřadu (schválení nebo odmítnutí), která žadateli došla během 30 dní od obdržení žádosti. Doba, ve které dochází k vnitřnímu posouzení žádosti, odvolání atd. se do 30denní lhůty nepočítá.

Vodítko pro hodnocení:

- a. Zákon stanoví 30denní nebo kratší lhůtu pro první rozhodnutí úřadu o tom, zdali bude žádost schválena = 3
- b. Zákon stanoví 30 - 60denní lhůtu pro první rozhodnutí = 2
- c. Zákon stanoví delší než 60denní lhůtu pro první rozhodnutí úřadu = 1
- d. Zákon nestanoví žádnou lhůtu, ve které by byl správní orgán povinen vydat rozhodnutí o schválení či odmítnutí žádosti, zákon v této věci mlčí nebo zde neexistuje zákonné ustanovení zajišťující právo na informace o životním prostředí na žádost = 0

KOMENTÁŘ:

Zákon č. 123/1998 Sb. v § 7 odst. 1 vyžaduje, aby informace byla žadateli poskytnutá ve lhůtě 30 dní od obdržení žádosti. Tato lhůta může být ve zcela výjimečných případech prodloužená na nejvýše 60 dní, o tomto prodloužení musí být žadatel vyrozuměn před uplynutím 30denní lhůty od obdržení žádosti. V případě, že správní orgán odepře informaci vydat, musí o tom žadatele vyrozumět ve lhůtě pro zpřístupnění informace (§ 9 odst. 1 zákona č. 123/1998 Sb.). Jelikož se ve vodítku pro hodnocení lhůta vztahuje na první vyjádření správního orgánu, dle zákona č. 123/1998 Sb. toto rozhodnutí musí být žadateli doručeno před uplynutím 30 dní od obdržení žádosti, ať už půjde o poskytnutí

informace, vyzrozumění o prodloužení lhůty nebo odepření zpřístupnění informace. Z tohoto důvodu stanovíme hodnocení 3.

HODNOCENÍ: 3

5. Do jaké míry zákon garantuje orgánům veřejné moci právo na přístup k informacím o životním prostředí?

POKYNY:

„Orgán veřejné moci“ se pro potřeby tohoto indikátoru vztahuje na vládní resorty, agentury a orgány, které vykonávají veřejnou moc. Zahrnuje úřady a instituce výkonné, soudní a zákonodárné moci. Tento výraz se týká veřejné moci na všech úrovních od místních úřadů až po ústřední vládu. Zahrnuje též ostatní fyzické a právnické osoby vykonávající ze zákona veřejné správní funkce nebo poskytující veřejné služby podléhající vládní kontrole. Prosím poznamenejte do pole pro komentáře veškeré detaily týkající se této záležitosti a označte, které orgány nebo úřady zákon pokrývá.

Vodítka pro hodnocení:

- a. Všechny orgány soudní, zákonodárné a výkonné moci, jsou subjekty práva na informace = 3
- b. Většina orgánů veřejné moci je zahrnuta = 2
- c. Jen málo orgánů je zahrnuto = 1
- e. Zákon toto právo vůbec nezajišťuje, nebo zde neexistuje zákonné ustanovení zajišťující právo na informace o životním prostředí na žádost = 0

KOMENTÁŘ:

Pro hodnocení tohoto indikátoru budeme vycházet z InfZ, jak již bylo popsáno výše, jde o *lex generalis* k zákonu č. 123/1998 Sb., který v této otázce mlčí. § 2 odst. 1 InfZ stanoví, že: „Povinnými subjekty, které mají podle tohoto zákona povinnost poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti, jsou **státní orgány**, územní samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce.“ odst. 2. tohoto ustanovení dále říká, že „povinnými subjekty jsou též subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických nebo právnických osob v oblasti veřejné správy, a to pouze v rozsahu této jejich rozhodovací činnosti.“ V § 4 odst. 2 InfZ je dále stanoveno,

že pokud jsou žadateli povinné subjekty, je jim informace poskytována za stejných podmínek jako jiným žadatelům. Z InfZ tedy vyplývá, že všechny orgány soudní, zákonodárné a výkonné moci jsou subjekty práva na informace.

HODNOCENÍ: 3

6. Do jaké míry zákon vyžaduje, aby žadatel prokázal zákonný nebo jiný zájem na přístupu k informaci o životním prostředí?

POKYNY:

„Zákonný nebo jiný zájem“ pro účely tohoto indikátoru zahrnuje osobní informace, občanství, zákonný zájem na informaci nebo jiné důvody pro žádost. Mohou být stanoveny výjimky, jestliže se žádost týká osobních informací. Pokud např. zákon stanoví požadavek, že se zpřístupněná informace má týkat žadatelových potřeb, považuje se to jako podmínka prokázání zájmu.

Vodítko pro hodnocení:

- a. Zákon nevyžaduje, aby žadatel sdělil důvod žádosti nebo prokázal zákonný či jiný zájem = 3
- b. Zákon pouze vyžaduje, aby žadatel sdělil své osobní údaje, ale nevyžaduje sdělení jiných důvodů žádosti = 2
- c. Zákon jen ve výjimečných případech stanoví podmínky, které se týkají prokázání zákonného nebo jiného zájmu, pro schválení žádosti = 1
- f. Zákon vyžaduje, aby všichni žadatelé sdělili důvod žádosti a vyžaduje také prokázání zákonného nebo jiného zájmu, nebo neexistuje zákonné ustanovení zajišťující právo na informace o životním prostředí na žádost = 0

KOMENTÁŘ:

Z ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 123/1998 Sb. vyplývá, že žadatel není povinen svou žádost jakkoli odůvodňovat, ale z žádosti musí být patrné, kdo ji podal. Zákon tedy vyžaduje, aby žadatel sdělil alespoň základní osobní údaje. Z tohoto důvodu bude ČR ohodnocena známkou 2.

HODNOCENÍ: 2

Pro tuto guideline nejsou stanoveny žádné praktické indikátory z důvodu komplexnosti testování tohoto aspektu v praxi. Je pravděpodobné, že efektivita, včasnost a cenová dostupnost žádosti o informaci bude v zemích značně variabilní. Testování praktických indikátorů pro tuto guideline by mohlo být realizováno pouze podáním několika žádostí v zemích, což je pro měření EDI nepraktické.

5.2 Guideline 2: „Informace o životním prostředí volně přístupné veřejnosti“

Informace o životním prostředí, které jsou volně přístupné veřejnosti, by měly mezi jinými zahrnovat informace o kvalitě životního prostředí, environmentálních dopadech na zdraví a faktorech, které je ovlivňují, dále informace o legislativě a politikách a rady, jak informace získat.

5.2.1 Právní indikátory

1. Do jaké míry zákon vyžaduje, aby informace o kvalitě životního prostředí byly aktivně zpřístupňovány veřejnosti?

POKYNY:

Pro hodnocení indikátorů v této guideline by výzkumník měl testovat pouze informace aktivně zveřejňované ministerstvem životního prostředí a/nebo ministerstvy a úřady zodpovědnými za lesy, volně žijící živočichy a planě rostoucí rostliny, biodiverzitu, kvalitu vody a ovzduší, hodnocení dopadů na životní prostředí a těžební průmysl. Toto jsou „klíčová ministerstva a úřady“ hodnocená v EDI. Ostatní úřady by měly být z hodnocení vyloučeny. V poli pro komentáře poznamenejte, která ministerstva nebo úřady jsou pokryté zákonem.

Vodítka pro hodnocení:

- a. Zákon vyžaduje, aby všechna klíčová ministerstva a úřady aktivně zpřístupňovaly informace o ŽP veřejnosti = 3
- b. Zákon vyžaduje, aby většina klíčových ministerstev a úřadů aktivně zpřístupňovala informace o ŽP veřejnosti = 2

- c. Zákon vyžaduje, aby menšina klíčových ministerstev a úřadů aktivně zpřístupňovala informace o ŽP = 1
- d. Zákon nevyžaduje, aby environmentální informace byly aktivně zpřístupňovány veřejnosti anebo je toto zpřístupnění ponecháno na rozhodnutí ministerstva nebo úřadu = 0

KOMENTÁŘ:

V České republice se Ministerstvo životního prostředí zabývá ochranou vodních zdrojů, myslivostí, lesnictvím a rybářstvím, ochranou ovzduší, přírody a krajiny, dále posuzováním vlivů činností a jejich dopadů na životní prostředí a v neposlední řadě se zabývá ekologickým dohledem nad těžbou nerostných surovin (MŽP ČR⁷, 2020). Pokrývá tedy všechny oblasti vyjmenované v pokynech pro hodnocení indikátoru, takže budeme zkoumat pouze aktivní zpřístupňování informací Ministerstvem ŽP.

Zákon č. 123/1998 Sb. v § 2 písm. b) stanoví, že povinnými subjekty jsou „*správní úřady a jiné organizační složky státu a orgány územních samosprávných celků*“ dále fyzické a právnické osoby, které na základě zvláštních právních předpisů vykonávají působnost v oblasti životního prostředí a také „*právní osoby založené, zřízené, řízené nebo pověřené subjekty uvedenými v bodech 1 a 2, jakož i fyzické osoby pověřené těmito subjekty, které na základě právních předpisů nebo dohody s těmito subjekty poskytují služby, které ovlivňují stav životního prostředí a jeho jednotlivých složek (dále jen "pověřená osoba")*“. Tyto subjekty mají dle § 10a zákona č. 123/1998 povinnost aktivně zpřístupňovat informace a vést elektronické databáze. Informace musí být zveřejňovány způsobem, který umožňuje dálkový přístup. Ministerstvo ŽP má dle § 10a odst. 6 písm. a), b) zákona č. 123/1998 Sb. povinnost zveřejňovat „*seznam informací, které mají mít povinné subjekty k dispozici s uvedením, u jakého povinného subjektu lze informace získat, mezinárodní smlouvy a dohody, právní předpisy Evropské unie, zákony a další právní předpisy v oblasti ochrany životního prostředí a zprávy o jejich provádění a plnění, pokud jsou zpracovávány.*“ Z výše uvedených důvodů bude ČR ohodnocena známkou 3, protože klíčová ministerstva a agentury mají povinnosti aktivně zveřejňovat informace o ŽP.

HODNOCENÍ: 3

2. Do jaké míry zákon vyžaduje, aby informace o environmentálních faktorech ovlivňujících zdraví byly aktivně zpřístupňovány veřejnosti?

POKYNY:

Environmentální faktory ovlivňující zdraví zahrnují informace o kvalitě ovzduší a vody, toxických, nebezpečných látkách, znečištění, dále data o dodržování právních předpisů znečišťovateli a proces vyhodnocování vlivů na životní prostředí.

Vodítko pro hodnocení:

- a. Zákon vyžaduje, aby **všechny** environmentální informace týkající se veřejného zdraví byly aktivně zpřístupňovány veřejnosti = 3
- b. Zákon vyžaduje, aby **většina** environmentálních informací týkajících se veřejného zdraví byla aktivně zpřístupňována veřejnosti = 2
- c. Zákon vyžaduje, aby **menšina** environmentálních informací týkajících se veřejného zdraví byla aktivně zpřístupňována veřejnosti = 1
- d. Zákon v této záležitosti mlčí nebo zpřístupnění environmentální informace týkající se veřejného zdraví ponechává na diskreci daného ministerstva či úřadu = 0

KOMENTÁŘ:

Odpověď pro stanovení tohoto indikátoru vyžaduje hlubší analýzu, jelikož neexistuje výslovné zákonné ustanovení, které by stanovilo povinnost aktivně zpřístupňovat environmentální informace týkající se veřejného zdraví. V § 2 odst. 1 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví (dále jen „zákon č. 258/2000 Sb.“), je veřejné zdraví vymezeno jako „zdravotní stav obyvatelstva a jeho skupin. Tento zdravotní stav je určován souhrnem přírodních, životních a pracovních podmínek a způsobem života“. Z této definice jasně vyplývá, že zdravotní stav obyvatelstva je ovlivněn též přírodními a životními podmínkami, které jsou úzce spjaty s kvalitou životního prostředí, jehož složkami jsou „zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie“ (§ 2 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí).

Dle § 10a odst. 5 písm. c) zákona č. 123/1998 Sb. jsou povinné subjekty povinny aktivně zpřístupňovat údaje o činnostech, které mohou ovlivňovat stav životního prostředí a jeho složek. V případě, že jsou tyto složky narušeny lidskou činností (např. znečištěné ovzduší nebo voda), pak značně ovlivňují zdravotní stav obyvatelstva. Touto úvahou lze dojít k závěru, že povinné subjekty musí zveřejňovat též environmentální

informace týkající se veřejného zdraví, i přesto, že to zákon výslovně neuvádí. Činnosti ovlivňující životní prostředí totiž mohou následně ovlivnit lidské zdraví. Provozovatelé mají také povinnost evidovat údaje o znečišťujících látkách v integrovaném registru znečišťování (viz guideline 4, druhý právní indikátor), proto hodnocení tohoto indikátoru bude 3.

HODNOCENÍ: 3

3. Do jaké míry zákon vyžaduje, aby informace týkající se právních předpisů a politik životního prostředí byly volně přístupné veřejnosti?

POKYNY:

Tento indikátor prověřuje existenci právního předpisu, který vyžaduje, aby zákony a politiky byly veřejně přístupné veřejnosti. Výraz „volně přístupné veřejnosti“ znamená, že tyto informace jsou „volně dostupné pro veřejné užití“.

V poli pro komentáře poznamenejte, která ministerstva a úřady jsou zákonem pokryty.

Vodítko pro hodnocení:

- a. Zákon vyžaduje, aby **všechny** environmentální právní předpisy a politiky byly aktivně zpřístupňovány veřejnosti = 3
- b. Zákon vyžaduje, aby **většina** environmentálních právních předpisů a politik byla aktivně zpřístupňována veřejnosti = 2
- c. Zákon vyžaduje, aby **menšina** environmentálních právních předpisů a politik byla aktivně zpřístupňována veřejnosti = 1
- d. Zákon v této záležitosti mlčí nebo zpřístupnění informací týkajících se právních předpisů a politik životního prostředí ponechává na diskreci daného ministerstva či úřadu = 0

KOMENTÁŘ:

Ustanovení § 10a odst. 5 písm. a) zákona č. 123/1998 Sb. ukládá všem povinným subjektům (zákonná definice povinných subjektu je uvedena výše) povinnost aktivně zpřístupňovat zejména „*koncepce, politiky, strategie, plány a programy týkající se životního prostředí a zprávy o jejich provádění, pokud jsou zpracovávány,*“. Ministerstvo ŽP má povinnosti aktivně zpřístupňovat mezi jinými „*mezinárodní smlouvy a dohody,*

právní předpisy Evropské unie, zákony a další právní předpisy v oblasti ochrany životního prostředí a zprávy o jejich provádění a plnění, pokud jsou zpracovávány.“ (§ 10a odst. 6 písm. b) zákona č. 123/1998 Sb.). Můžeme tedy dovést, že všechny správní orgány, které svou činností ovlivňují životní prostředí, jsou zákonem pokryty a vztahuje se na ně povinnost aktivně zpřístupňovat právní předpisy a politiky životního prostředí. Pro tento indikátor proto zvolíme hodnocení známkou 3.

HODNOCENÍ: 3

4. Do jaké míry zákon vyžaduje, aby informace a rady, jak získat informace o životním prostředí, byly veřejně přístupné?

POKYNY:

Tento indikátor prověřuje existenci zákonného ustanovení, které vyžaduje, aby klíčová ministerstva a úřady zveřejňovaly informace o tom, jak získat přístup k informacím o životním prostředí.

Vodítko pro hodnocení:

- a. Zákon vyžaduje, aby **všechna** klíčová ministerstva a úřady informovaly veřejnost o tom, jak získat informaci o životním prostředí = 3
- b. Zákon vyžaduje, aby **většina** klíčových ministerstev a úřadů informovala veřejnost o veřejně přístupných environmentálních informacích a o tom, jak je získat = 2
- c. Zákon vyžaduje, aby **menšina** klíčových ministerstev a úřadů informovala veřejnost o veřejně přístupných environmentálních informacích a o tom, jak je získat = 1
- d. Zákon nevyžaduje, aby ministerstva a úřady informovaly veřejnost o veřejně přístupných environmentálních informacích a o tom, jak je získat = 0

KOMENTÁŘ:

Z InfZ vyplývá, že povinné *subjekty* „*musí pro informování veřejnosti ve svém sídle a svých úřadovnách ... na místě, které je všeobecně přístupné*“ umístit informaci o místě a způsobu „*jak získat příslušné informace, kde lze podat žádost či stížnost, předložit návrh, podnět či jiné dožádání anebo obdržet rozhodnutí o právech a povinnostech osob,*“ (§ 5 odst. 1 písm. b) InfZ). Jelikož je InfZ obecným zákonem, vztahuje se i na povinné

subjekty, jejichž činnost se nějakým způsobem dotýká životního prostředí. Zvolíme proto známku 3.

HODNOCENÍ: 3

5.2.2 Praktické indikátory

1. Zpřístupňuje vláda online aktuální informace o kvalitě ovzduší v hlavním městě?

Vodítko pro hodnocení:

Minimálně by tyto informace měly zahrnovat: pevné prachové částice menší než 10 μm (PM_{10}); oxidy dusíku (NO_x); oxidy síry (SO_x) a ozon (O_3).

- a. ANO
- b. OMEZENĚ (data jsou zpřístupňována sporadicky, nepokrývají celé hlavní město nebo nejsou zveřejňována každý den)
- c. NE

KOMENTÁŘ:

Data o kvalitě ovzduší desíti částí hlavního města Prahy jsou dostupné na webových stránkách Českého hydrometeorologického ústavu (dále jen „ČHMÚ“). Tato data zahrnují obsah následujících látek v ovzduší: SO_2 , NO_2 , CO za každých osm hodin, PM_{10} za každou hodinu, O_3 , PM_{10} za 24 hodin a $\text{PM}_{2,5}$ za každou hodinu (ČHMÚ, 2020). ČHMÚ je zřízen nařízením vlády č. 96/1953 Sb. částka 57 ze dne 27. listopadu 1953 a je „ústředním ústavem pro obor meteorologie, klimatologie a hydrologie“ (§ 1 odst. 1 nařízení), zřizovatelem ústavu je Ministerstvo ŽP (Opatření MŽP, 2004). Kvůli výše uvedeným důvodům odpověď na tento praktický indikátor zní: Ano, aktuální online data o kvalitě ovzduší v hlavním městě jsou zpřístupněna vládou (ČHMÚ).

ODPOVĚĎ: Ano

- 2. **Byla v posledních dvou letech spotřebitelům aktivně zpřístupňována data (poštou nebo online) týkající se kvality pitné vody dodávané vládou nebo samosprávou**

hlavního města? Naplňovala tato data minimální standardy stanovené regulačním úřadem pro transparentnost?

Vodítko pro hodnocení:

- a. ANO
- b. OMEZENĚ (nepříliš často nebo s neúplnými daty)
- c. NE

KOMENTÁŘ:

Data o kvalitě pitné vody v Praze jsou každý měsíc zveřejňována na webových stránkách Pražských vodovodů a kanalizací (Pražské vodovody a kanalizace, 2020), bylo tomu tak i v posledních dvou letech. Minimální standardy na kvalitu pitné vody jsou stanoveny vyhláškou Ministerstva zdravotnictví č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody. Zpřístupněna data jsou v souladu s požadavky této vyhlášky.

ODPOVĚĎ: Ano.

5.3 Guideline 3: „Důvody pro odepření“

Státy by v zákoně měly jasně stanovit specifické důvody, na základě kterých může být žádost o informaci o životním prostředí odepřena. Důvody pro odepření je třeba vykládat restriktivně s přihlédnutím k veřejnému zájmu, který je spojen se zpřístupněním informace.

5.3.1 Právní indikátory

1. Jak přesný je zákon ve vymezení konkrétních důvodů, na jejichž základě může být žádost o environmentální informaci odmítnuta?

POKYNY:

Důvody pro odepření environmentální informace nemusí být vždy nutně vymezeny v zákoně o životním prostředí nebo v jiném odvětvovém zákoně, mohou být obsaženy

v Ústavě, v obecném zákoně o svobodném přístupu k informacím nebo v zákonech o úředním tajemství.

Výjimky (důvody pro odepření informace) by měly být hodnoceny s ohledem na to, jak úzce jsou tyto výjimky formulovány nebo interpretovány úřady a soudy. Čím širěji je výjimka pojímána, tím horší bude hodnocení indikátoru. Některé výjimky založené na posuzování újmy nebo těžké újmy, mohou být stále součástí dobré praxe. Tyto výjimky obecně zahrnují: výjimky týkající se mezinárodních vztahů, národní obrany, veřejné bezpečnosti, důvěrných průmyslových nebo obchodních informací v rozsahu, ve kterém je nezbytné chránit ekonomický zájem, práva z duševního vlastnictví a důvěrné osobní informace.

V poli pro komentáře poznamenejte, která konkrétní zákonná ustanovení vymezují důvody pro odepření zpřístupnění informace.

Vodítko pro hodnocení:

- a. Zákon jasně vymezuje pouze pár konkrétních důvodů, na základě kterých může být žádost o environmentální informaci odmítnuta a tyto důvody jsou vykládány restriktivně = 3
- b. Zákon specifikuje důvody, na jejichž základě může být žádost o environmentální informaci odmítnuta, ale tyto důvody jsou vymezeny nebo pojímány široce = 2
- c. Zákon specifikuje mnoho důvodů, na jejichž základě může být žádost o environmentální informaci odmítnuta nebo toto rozhodnutí ponechává na diskreci ministerstva nebo úřadu = 1
- d. Zákon dovoluje, aby ministerstva nebo úřady odmítly žádost na základě vlastního uvážení = 0

KOMENTÁŘ:

Zákon č. 123/1998 Sb. uvádí v § 8 odst. 1 čtyři důvody, na základě kterých bude zpřístupnění informace o životním prostředí obligatorně odepřeno. Poskytnutí informace bude odepřeno, pokud to vylučují předpisy o ochraně utajovaných informací; o ochraně osobních nebo individuálních údajů a o ochraně osobnosti; o ochraně duševního vlastnictví a o ochraně obchodního tajemství. Všechny tyto výjimky, pro které bude poskytnutí informace odepřeno jsou vyjmenovány v pokynech jako výjimky, které „mohou být stále součástí dobré praxe“. Ale zákon č. 123/1998 Sb. zde ve svém výčtu nekončí, protože v odstavcích 2 a 3 výše uvedeného paragrafu dává další již fakultativní

důvody, pro odepření zpřístupnění informace. Najdeme zde důvody kdy např. informace „byla povinnému subjektu předána osobou, která k tomu nebyla podle zákona povinna a nedala předchozí písemný souhlas k zpřístupnění této informace“ nebo žádost byla formulována nesrozumitelně nebo příliš široce. Dále, když by zpřístupnění informace mohlo mít neblahý vliv na životní prostředí v místech, kterých se informace týká apod. Vzhledem k tomu, že zákon uvádí konkrétní důvody pro odepření informace, ale také ponechává správnímu úřadu docela širokou možnost uvážení, jestli informaci poskytne či nikoliv, skóre tohoto indikátoru bude 2.

HODNOCENÍ: 2

2. Do jaké míry zákon vyžaduje, aby část environmentální informace krytá důvodem pro odepření, byla oddělena od zbytku informace před tím, než je poskytnuta žadateli?

POKYNY:

Tento indikátor prověřuje, jestli existuje zákonné ustanovení, které umožňuje, aby důvěrná část informace byla oddělena od zbytku informace. Zákonná ustanovení, které umožňují toto oddělení, poskytují lepší přístup k environmentálním informacím, a proto by měly být hodnoceny vyšším skóre.

Pokud hodnocení předchozího indikátoru bylo nulové, tento indikátor musí získat taktéž nulové hodnocení. V poli pro komentáře poznamenejte, které úřady nebo sektory jsou zákonem pokryty.

Vodítka pro hodnocení:

- a. **Všechny** předpisy umožňující poskytnutí informace o životním prostředí na žádost, obsahují ustanovení o oddělení části informace = 3
- b. **Většina** předpisů umožňujících poskytnutí informace o životním prostředí na žádost, obsahuje ustanovení o oddělení části informace = 2
- c. **Menšina** předpisů umožňujících poskytnutí informace o životním prostředí na žádost, obsahuje ustanovení o oddělení části informace = 1
- d. Žádný předpis umožňující poskytnutí informace o životním prostředí na žádost nedovoluje oddělení důvěrné části informace nebo zákon o této věci mlčí = 0

KOMENTÁŘ

Zákon č. 123/1998 Sb. obsahuje ustanovení § 8 odst. 6, které stanoví, že v případě, že jsou dány důvody pro odepření zpřístupnění informace dle § 8 odst. 1 a 2, mají povinné orgány zpřístupnit požadovanou informaci „*po vyloučení těch skutečností, které zakládají důvod pro odepření zpřístupnění informace*“ pokud je to možné. V § 8 odst. 1 zákona č. 123/1998 Sb. jsou obsaženy důvody, pro které má povinný subjekt odepřít zpřístupnění informace, tyto důvody se týkají situací, kdy by poskytnutí požadované informace porušovalo právní předpisy o ochraně utajovaných informací, o ochraně osobních nebo individuálních údajů a ochraně osobnosti, o ochraně duševního vlastnictví a o ochraně obchodního tajemství. Jsou to tedy údaje, které obsahují důvěrné informace, na které se ptá tento právní indikátor. Z důvodu výše uvedených skutečností je možné vyhodnotit, že česká právní úprava umožňuje oddělení důvěrné informace od zbytku požadované informace, a proto bude skóre tohoto indikátoru 3.

HODNOCENÍ: 3

3. Do jaké míry zákon vyžaduje, aby nositel rozhodovací pravomoci bral v úvahu veřejný zájem představený ve zpřístupněné informaci, když zvažuje důvody pro odepření jejího zpřístupnění?

POKYNY:

Při hodnocení tohoto indikátoru berte v úvahu, zdali úřad může být nucen k tomu, aby zveřejnil informaci, která je krytá důvodem pro odepření jejího zpřístupnění, pokud vyjde najevo, že zpřístupnění informace je ve veřejném zájmu (test veřejného zájmu). Zákon by měl poskytovat možnost poměrování mezi přínosem ze zveřejnění informace a újmou způsobenou jejím zveřejněním.

Pokud hodnocení předchozího indikátoru bylo nulové, tento indikátor musí získat taktéž nulové hodnocení.

V poli pro komentáře poznamenejte, která zákonná ustanovení vyžadují, aby nositel rozhodovací pravomoci bral v úvahu veřejný zájem představený ve zpřístupněné informaci, když zvažuje důvody pro odepření jejího zpřístupnění.

Vodítko pro hodnocení:

- a. Zákon stanoví široky test veřejného zájmu, který pokrývá všechny výjimky a vyžaduje, aby požadovaná informace byla zpřístupněna, pokud to je ve veřejném zájmu = 3
- b. Zákon vyžaduje, aby některé výjimky byly kryty testem veřejného zájmu, a aby požadovaná informace byla zpřístupněna, pokud to je ve veřejném zájmu, i přesto, že je kryta důvodem pro odepření zpřístupnění informace = 2
- c. Zákon vyžaduje, aby pouze pár výjimek bylo kryto testem veřejného zájmu = 1
- d. Zákon nedovoluje, aby informace krytá výjimkou (důvodem pro odepření zpřístupnění) byla zpřístupněna na základě veřejného zájmu = 0

KOMENTÁŘ:

V § 8 odst. 4, 5 a 9 zákona č. 123/1998 Sb. jsou stanovené případy, ve kterých zpřístupnění informace nebude porušením zájmu krytého důvodem pro odepření zpřístupnění informace. Pokud „*se požadovaná informace týká působení provozní činnosti podnikatele na životní prostředí, hrozí bezprostřední ohrožení lidského zdraví a životního prostředí*“ nebo „*požadovaná informace byla získána z prostředků veřejných rozpočtů*“, její zpřístupnění nebude porušením obchodního tajemství (§ 8 odst. 4 zákona č. 123/1998). Porušením práva na ochranu osobnosti podle odst. 5 není „*poskytnutí informace o původci činnosti znečišťující nebo jinak ohrožující nebo poškozující životní prostředí obsažené v pravomocném rozhodnutí o trestném činu, přestupku nebo jiném správním deliktu.*“ Dále se důvody pro odepření stanovené v odstavcích 1 písm. b) a d) a v odst. 2 písm. a) a b) nemohou použít na žádost o informaci týkající se emisí (§ 8 odst. 9 zákona č. 123/1998 Sb.).

Pro určení správného hodnocení tohoto indikátoru je nutné osvětlit, co je tzv. „veřejným zájmem“. Dle právního slovníku je veřejným zájmem „*druh zájmu, který je obecně prospěšný (zejména zájem státu či jiné veřejnoprávní korporace), opak čistě soukromého zájmu. Uplatňuje se v tvorbě, interpretaci a v aplikaci práva, zvláště jako jeden ze dvou důvodů zákonné limitace základních práv a svobod. Protože se jedná o jeden z právních pojmů s neostrým významem, měl by být v zákonech blíže specifikován či definován.*“ (Hendrych a kol., 2009). Dle této definice je možné podřadit údaje týkající se ohrožení veřejného zdraví nebo životního prostředí, provozní činnosti podnikatele na životní prostředí, původce znečištění nebo emisí pod informace, jejichž zpřístupnění je ve veřejném zájmu, protože jde o informace, které jsou obecně prospěšné pro společnost. Zákon č. 123/1998 Sb. tedy umožňuje, aby některé výjimky, kvůli kterým je možné

odepřít zpřístupnění informace, byly prolomeny, pokud to je ve veřejném zájmu. Zákon nestanoví, že všechny tyto výjimky musí být podrobeny testu veřejného zájmu, ale tuto možnost stanoví pouze z výše uvedených důvodů, hodnocení tohoto indikátoru tedy bude 2.

HODNOCENÍ: 2

5.4 Guideline 4: „Shromažďování a správa informací o životním prostředí“

Státy by měly zajistit, aby příslušné orgány veřejné moci pravidelně shromažďovaly a aktualizovaly relevantní informace o životním prostředí, včetně informací o provádění a dodržování předpisů provozovateli, jejichž činnost může mít dopad na životní prostředí. K tomuto účelu by Státy měly zřídit informační systémy, aby byl zajištěn dostatečný přísun informací o navržených a již existujících činnostech, jež mohou mít zásadní vliv na životní prostředí.

5.4.1 Právní indikátory

1. Do jaké míry zákon přikazuje příslušným orgánům veřejné moci, aby pravidelně shromažďovaly a aktualizovaly relevantní informace o životním prostředí?

POKYNY:

„Relevantní informace“ je široký pojem. Pro potřeby následujících tří indikátorů pojem „relevantní informace“ znamená následující: (1) ve městech – informace o kvalitě ovzduší a pitné vody, (2) ve venkovských oblastech – informace o kvalitě vody a (3) informace o lesních ekosystémech, jako informace o míře deforestace, vlivech na biodiverzitu a o jejím úbytku.

Při hodnocení tohoto indikátoru hledejte zákonná ustanovení, která orgánům veřejné moci ukládají povinnost a zmocňují je ke shromažďování informací.

V poli pro komentáře poznamenejte, které kategorie environmentálních informací jsou shromažďovány a které nikoliv.

Vodítka pro hodnocení:

- a. Zákon přikazuje příslušným orgánům veřejné moci, aby shromažďovaly informace o všech třech kategoriích environmentálních informací = 3
- b. Zákon přikazuje příslušným orgánům veřejné moci, aby shromažďovaly informace o dvou ze tří kategorií environmentálních informací = 2
- c. Zákon přikazuje příslušným orgánům veřejné moci, aby shromažďovaly informace pouze o jedné ze tří kategorií environmentálních informací = 1
- d. Zákon nepřikazuje shromažďování environmentálních informací nebo záležitost ponechává na uvážení orgánu = 0

KOMENTÁŘ:

Podklady pro hodnocení tohoto indikátoru je třeba hledat v několika právních předpisech. Orgány ochrany ovzduší jsou povinny bezodkladně aktivně zpřístupňovat informace o úrovni znečištění ovzduší [§ 30 odst. 1 písm. a) zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší]. Provozovatelé vodovodů pro veřejnou potřebu mají povinnost provádět rozborů vody, a jejich výsledky zasílat krajskému úřadu (§ 13 odst. 3 zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích). Ministerstvo zdravotnictví tyto výsledky zveřejňuje v Informačním systému Pitná voda (IS PiVo) na základě vyhlášky č. 35/2004 Sb. Ministerstvo zdravotnictví má na základě § 3b odst. 2 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, povinnost každé tři roky vypracovávat zprávu o jakosti pitné vody.

Informace týkající se lesních ekosystémů, míry odlesňování a biodiverzity jsou snadno dostupné např. v Informačním systému statistiky a reportingu (ISSaR) (MŽP ČR⁶, 2020), přesto se mi nepodařilo najít zákonné ustanovení, které by to výslovně vyžadovalo. Z tohoto důvodu bude hodnocení indikátoru 2.

HODNOCENÍ: 2

- 2. Do jaké míry zákon nařizuje orgánům veřejné moci, aby komplexně monitorovaly provádění a dodržování právních předpisů provozovateli, jejichž činnost může mít dopad na životní prostředí, a aby tyto informace shromažďovaly a aktualizovaly?**

POKYNY:

V poli pro komentáře uveďte, které činnosti jsou pokryty zákonným nařízením (pokud existuje), a které nikoliv.

Vodítka pro hodnocení:

- a. Zákon nařizuje příslušným orgánům veřejné moci, aby monitorovaly provádění a dodržování právních předpisů u **všech** činností provozovatelů, které mohou mít dopad na životní prostředí, a aby tyto informace orgány shromažďovaly a aktualizovaly = 3
- b. Zákon nařizuje příslušným orgánům veřejné moci, aby monitorovaly provádění a dodržování právních předpisů u **většiny** činností provozovatelů, které mohou mít dopad na životní prostředí, a aby tyto informace orgány shromažďovaly a aktualizovaly = 2
- c. Zákon nařizuje příslušným orgánům veřejné moci, aby monitorovaly provádění a dodržování právních předpisů u **menšiny** činností provozovatelů, které mohou mít dopad na životní prostředí, a aby tyto informace orgány shromažďovaly a aktualizovaly = 1
- d. Zákon **nenarizuje** monitorování provádění a dodržování právních předpisů provozovateli, jejichž činnost může mít dopad na životní prostředí, a aby tyto informace byly orgány veřejné moci shromažďovány a aktualizovány = 0

KOMENTÁŘ:

Dle § 3 zákona č. 25/2008 Sb., o integrovaném registru znečišťování životního prostředí, jsou provozovatelé uvedení v nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 166/2006 (dále jen „Nařízení“) povinni ohlašovat Ministerstvu životního prostředí úniky a přenosy znečišťujících látek vznikajících „*přímo nebo v přímé souvislosti s činností provozovaných zařízení*“. Tyto údaje jsou dále zapisovány do integrovaného registru znečišťování (MŽP ČR¹, 2020). Provozovatelé, kteří mají ohlašovací povinnost, jsou mezi jinými tepelné elektrárny, rafinerie, slévárny železných kovů, zařízení provádějící povrchovou těžbu a jiné (viz příloha I. Nařízení). Údaje, které mají být ohlašovány, jsou stanoveny v příloze 3 nařízení vlády č. 145/2008 Sb., kterým se stanoví seznam znečišťujících látek a prahových hodnot a údaje požadované pro ohlašování do integrovaného registru znečišťování životního prostředí. Z důvodu výše uvedených skutečností, bude hodnocení tohoto indikátoru 3.

HODNOCENÍ: 3

3. Do jaké míry v zemi existuje zákonem zřízený systém zajišťující adekvátní veřejné informace o navrhovaných a již existujících činnostech, které mohou zásadním způsobem ovlivnit životní prostředí?

POKYNY:

Při hodnocení tohoto indikátoru, hledejte systém zřízený zákonem, který zajišťuje tok informací o nových a již existujících činnostech, které mají vliv na životní prostředí. Systém, který zajišťuje tok informací se bude skládat ze systému ke shromažďování dat, systému k uchovávání dat (umožňující rychlé a jednoduché vyhledávání), systému pro analýzu dat, systému pro šíření dat a systému, který zaručuje uživatelsky přívětivý přínos informací. Jednou z částí takového systému je aktivní zpřístupňování informací na webových stránkách. Zahrnuje též informace vztahující se k novým projektům a hodnocení jejich vlivu na životní prostředí.

Vodítka pro hodnocení:

- a. Zákon nařizuje zřízení uceleného systému, který poskytuje adekvátní veřejné informace o navržených a již existujících činnostech, které mohou zásadně ovlivnit životní prostředí = 3
- b. Zákon nařizuje zřízení systému, který poskytuje veřejné informace o navržených **nebo** již existujících činnostech (ne obojí), které mohou zásadně ovlivnit životní prostředí, ale tento systém není vyčerpávající = 2
- c. Zákon zřizuje systém, který poskytuje adekvátní informace o navržených a již existujících činnostech, které mohou zásadním způsobem ovlivnit životní prostředí, ale zveřejnění těchto informací je ponecháno na volném uvážení orgánů = 1
- d. Zákon nenařizuje zřízení uceleného systému, který poskytuje adekvátní informace o navržených a již existujících aktivitách, nebo tento systém je zřízen, ale informace nejsou volně přístupné veřejnosti = 0

KOMENTÁŘ:

Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí v § 21 písm. h) nařizuje Ministerstvu životního prostředí, aby vedlo souhrnnou „*evidenci všech zahajovaných posuzování a evidenci všech vydaných závěrů zjišťovacích řízení a stanovisek*“. Tuto evidenci vede prostřednictvím Informačního systému EIA a SEA, které slouží k evidenci posuzovaných koncepcí, záměrů a zásad územního rozvoje souvisejících s procesem

posuzování vlivů na životní prostředí (MŽP ČR², 2020). Záměry, jejichž posuzování začalo za účinnosti předchozího zákona č. 244/1992 Sb. se dokončí podle tohoto zákona (čl. II zákona č. 93/2004 Sb.).

Vzhledem k výše uvedeným informacím, zákon nařizuje zřízení uceleného systému, který poskytuje adekvátní informace o navržených a již existujících aktivitách, skóre tohoto indikátoru proto bude 3.

HODNOCENÍ: 3

5.4.2 Praktické indikátory

- 1. Zpřístupňuje národní úřad ve vaši zemi informace o emisích denně vypuštěných do ovzduší a o látkách vypuštěných do odpadních vod velkými průmyslovými podniky ať už online, prostřednictvím veřejného registru nebo knihovny? Jsou tyto informace dostupné zvláště pro jednotlivá zařízení průmyslových podniků? Pokud ano, jsou tyto informace v souladu s národními standardy?**

Vodítka pro hodnocení:

- a. ANO
- b. OMEZENĚ (jsou zpřístupňována pouze data o ovzduší nebo o odpadních vodách, ale ne obojí, data jsou starší než rok, nebo data jsou přístupná, ale ne zvláště pro jednotlivá zařízení podniků.
- c. NE

KOMENTÁŘ:

V České republice existuje integrovaný registr znečišťování, kde jsou vedeny údaje o únicích a přenosech znečišťujících látek do ovzduší a do vody (MŽP ČR¹, 2020). Nejnovější informace v tomto registru jsou ale z roku 2018 (MŽP ČR³, 2020), tedy Ministerstvo životního prostředí dodržuje tento praktický indikátor omezeně.

HODNOCENÍ: Omezeně

5.5 Guideline 5: „Zpráva o stavu životního prostředí“

Státy by měly pravidelně a v rozumných časových intervalech připravovat a zveřejňovat aktuální informace o stavu životního prostředí, včetně informací o jeho kvalitě a tlacích na životní prostředí.

5.5.1 Právní indikátory

1. Do jaké míry zákon vyžaduje, aby vláda zveřejňovala zprávy o stavu životního prostředí?

POKYNY:

V poli pro komentáře uveďte, která zákonná ustanovení nařizují vládě, aby zveřejňovala zprávy o životním prostředí.

Vodítko pro hodnocení:

- a. Zákon nařizuje, aby vláda zveřejňovala zprávy o životním prostředí = 3
- b. Zákon ponechává na volném uvážení vlády, jestli zveřejní zprávy o životním prostředí = 2
- c. Zákon zmiňuje zprávy o životním prostředí, ale stanoví neurčitě, kdo je odpovědný za vytvoření těchto zpráv = 1
- d. Zákon v této záležitosti mlčí = 0

KOMENTÁŘ:

Zákon č. 123/1998 Sb. v § 12 odst. 1-3 nařizuje vládě, aby projednávala a schvalovala zprávu o stavu životního prostředí České republiky, a aby ji předložila ke schválení Parlamentu ČR. Po jejím schválení musí být zpráva zveřejněna nejpozději do tří měsíců. Hodnocení tohoto indikátoru bude tedy 3.

HODNOCENÍ: 3

2. Do jaké míry zákon vyžaduje, aby zpráva o stavu životního prostředí byla zveřejňována pravidelně a v rozumných časových intervalech?

POKYNY:

Pokud hodnocení předchozího indikátoru bylo nulové, tento indikátor musí získat také nulové hodnocení.

Vodítka pro hodnocení:

- a. Zákon stanoví, že zprávy o stavu životního prostředí mají být zveřejňovány každé tři roky nebo častěji = 3
- b. Zákon stanoví, že zprávy o stavu životního prostředí mají být zveřejňovány co tři až co pět let = 2
- c. Zákon dovoluje diskreci v záležitosti, jak často mají být zveřejňovány zprávy o životním prostředí, nebo vyžaduje, aby zprávy byly zveřejňovány každých šest nebo více let = 1
- d. Zákon mlčí v záležitosti, kdy a jak často mají být zveřejňovány zprávy o stavu životního prostředí = 0

KOMENTÁŘ:

Dle § 12 odst. 1 zákona č. 123/1998 Sb. musí být zpráva o stavu životního prostředí projednávána a schvalována jedenkrát za rok. Skóre tohoto indikátoru bude tedy 3.

HODNOCENÍ: 3

3. Do jaké míry zákon vyžaduje, aby zprávy obsahovaly aktuální informace?

POKYNY:

Kromě toho, že zákon vyžaduje, aby byly zprávy zveřejňovány v pravidelných intervalech, by měl též vyžadovat, aby data ve zprávách byla aktuální.

Pokud hodnocení prvního indikátoru bylo nulové, tento indikátor musí získat také nulové hodnocení.

Vodítka pro hodnocení:

- a. Zákon vyžaduje, aby zpráva obsahovala aktuální informace = 3
- b. Zákon vyžaduje, aby zpráva zahrnovala informace, které nejsou starší než tři roky = 2

- c. Zákon vyžaduje, aby informace byly dobré nebo spolehlivé, ale nevyžaduje, aby byly aktuální = 1
- d. Zákon v této záležitosti mlčí = 0

KOMENTÁŘ:

Zákon výslovně nevyžaduje, aby informace ve zprávě o stavu životního prostředí byly aktuální. Přesto se na webových stránkách Ministerstva ŽP hovoří o tom, že zpráva „*shrnuje aktuální poznatky*“ (MŽP ČR⁵, 2020) a tento požadavek také implicitně vyplývá z textu zákona, protože vyžaduje, aby zpráva byla schvalována každoročně. Nicméně zákon v této záležitosti mlčí, bude tedy nutné stanovit pro tento indikátor skóre 0.

HODNOCENÍ: 0

4. Vyžaduje zákon, aby zpráva byla vyčerpávající z hlediska poskytovaných informací?

POKYNY:

Aby byla zpráva vyčerpávající, měla by zahrnovat informace o kvalitě životního prostředí a tlacích na přírodní zdroje. Informace o kvalitě životního prostředí mohou zahrnovat údaje o kvalitě ovzduší, vody a rizicích znečištění toxickými nebo jinými látkami. Informace o tlacích na přírodní zdroje zahrnují údaje o odlesňování, degradaci půdy, erozi pobřeží, biodiverzitě a o degradaci ekosystémů.

Pokud hodnocení prvního indikátoru bylo nulové, tento indikátor musí získat taktéž nulové hodnocení.

Pokud skóre tohoto indikátoru je 2 nebo nižší, v poli pro komentáře poznamenejte, které ukazatele o kvalitě životního prostředí nejsou zahrnuty.

Vodítko pro hodnocení:

- a. Zákon jasně vyžaduje, aby zpráva obsahovala **vyčerpávající** informace o hodnocení kvality životního prostředí = 3
- b. Zákon jasně vyžaduje, aby zpráva zahrnovala informace o **některých** ukazatelích kvality životního prostředí = 2
- c. Zákon vyžaduje, aby zpráva zahrnovala informace o kvalitě životního prostředí, ale nespecifikuje žádné konkrétní parametry nebo ukazatele = 1

d. Zákon v této záležitosti mlčí = 0

KOMENTÁŘ:

Zákon č. 123/1998 Sb. v § 12 odst. 1 stanoví, že „zpráva obsahuje zejména informace o kvalitě životního prostředí a o zátěžích, které na životní prostředí působí“. I přesto, že zákon blíže nekonkretizuje, které prvky jsou součástí informací o kvalitě životního prostředí a zátěžích, které na životní prostředí působí, je zpráva o stavu životního prostředí komplexní a souhrnně vyhodnocuje aktuální témata životního prostředí. Jedná se tedy o vyvíjející se dokument, který lze flexibilně přizpůsobovat požadavkům Ministerstva životního prostředí (MŽP ČR⁴, 2020). Zpráva se zabývá těmito tématy: klimatický systém, ovzduší, vodní hospodářství, příroda a krajina, lesy, půda a zemědělství, průmysl a energetika, doprava, materiálové toky, odpady, financování a zvláště chráněná území v ČR (MŽP ČR, 2018, s. 4-5). Relevantní oblasti dle tohoto indikátoru, tedy ve zprávě obsaženy jsou. Zákon sice přesně nespecifikuje prvky náležející do informací o kvalitě životního prostředí a o zátěžích, které na životní prostředí působí, ale přesto jsou zprávy o stavu životního prostředí ČR vyčerpávající, proto bude hodnocení tohoto indikátoru 3.

HODNOCENÍ: 3

5.5.2 Praktické indikátory

1. Zveřejňoval národní vládní orgán pravidelně v posledních deseti letech Zprávu o stavu životního prostředí? (Pravidelně znamená v pevně stanovených alespoň pětiletých intervalech.)

Vodítko pro hodnocení:

Zpráva o stavu životního prostředí se skládá z dat a informací o trendech a tlacích vztahujících se k životnímu prostředí. Často zahrnuje informace o kvalitě ovzduší, vody, odlesňování, zdraví a funkcích ekosystémů, využívání půdy a emisích oxidu uhličitého.

- a. ANO
- b. OMEZENĚ (zprávy jsou nepravidelné nebo neúplné)
- c. NE

KOMENTÁŘ:

Ministerstvo životního prostředí na svých stránkách každoročně zveřejňuje zprávu o stavu životního prostředí. Poslední zpráva byla vypracována za rok 2018 (MŽP ČR⁵), tedy nejaktuálnější zpráva chybí. Ale proto, že se tento indikátor ptá na otázku, zdali zprávy byly zveřejňovány alespoň v pětiletých intervalech, Česká republika v hodnocení ob stojí.

HODNOCENÍ: Ano

5.6 Guideline 6: „Včasná výstražná informace“

V případě bezprostředního nebezpečí újmy na lidském zdraví nebo ekologické újmy, by Státy měly zajistit, aby byly okamžitě rozšířeny všechny informace, které umožní veřejnosti přijímat opatření k odvrácení této újmy.

- 1. Do jaké míry zákon nařizuje úřadům vlády, aby okamžitě rozšířily informace, které veřejnosti umožní přijmout preventivní opatření v případě, že hrozí bezprostřední nebezpečí újmy na lidském zdraví nebo nebezpečí ekologické újmy?**

POKYNY:

Pojem „veřejnost“ může být definován jako jedna nebo více fyzických či právnických osob a jejich spolky, organizace nebo sdružení.

V poli pro komentáře poznamenejte, která zákonná ustanovení nařizují Státu nebo Státnímu orgánu, aby rozšířili informace mezi veřejnost.

Vodítka pro hodnocení:

- Zákon nařizuje státu a státním orgánům, aby **okamžitě** rozšířily informace v případě bezprostředního nebezpečí újmy na lidském zdraví nebo nebezpečí ekologické újmy = 3
- Zákon nařizuje státu a státním orgánům, aby tyto informace rozšířily, ale nestanoví, kdy tak mají učinit = 2
- Zákon ponechává na diskreci státu a státních orgánů, jestli rozšíří takové informace či nikoliv = 1

d. Zákon mlčí v záležitosti povinnosti státu a státních orgánů k rozšíření těchto informací = 0

KOMENTÁŘ:

Zákon č. 123/1998 Sb. obsahuje § 10b, jehož název zní „Zpřístupňování informací při mimořádných událostech“, ale zákonodárce se zde odkazuje na zvláštní zákony – krizový zákon¹⁶ a na zákon č. 239/2000 Sb.¹⁷ (dále jen „zákon o IZS“). Dle § 2 písm. b) zákona o IZS se mimořádnou událostí rozumí „škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací“. V případě mimořádné situace Ministerstvo vnitra „zajišťuje a provozuje jednotný systém varování a vyrozumění, stanoví způsob informování právnických a fyzických osob o charakteru možného ohrožení, připravovaných opatřeních, způsobu a době jejich provedení“ (§ 7 odst. 2 písm. f) zákona o IZS). Vyhláška č. 380/2002 Sb., jež provádí zákon o IZS, v § 4 přibližuje obsah informací, který má být veřejnosti sdělen, ale ani zde nenajdeme požadavek k okamžitému zveřejnění tohoto obsahu.

Zákon tedy výslovně neuvádí, že vládní orgány jsou povinny bezodkladně vyrozumět obyvatelstvo o mimořádné události, skóre tohoto indikátoru bude tedy 2.

HODNOCENÍ: 2

Pro tuto guideline nejsou stanoveny žádné praktické indikátory, protože by přesné hodnocení včasnosti rozšíření informací při minulých katastrofách bylo problematické.

5.7 Guideline 7: Žádné indikátory

Státy by měly zajistit prostředky k efektivnímu budování kapacit a podpořit je jak mezi orgány veřejné moci, tak mezi širokou veřejností, aby byl ulehčen efektivní přístup k informacím o životním prostředí.

Pro tuto guideline nejsou stanoveny žádné indikátory, protože by se vztahovaly na zajišťování financování, informací o zaměstnancích apod., aby byla vybudována kapacita

¹⁶ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

veřejnosti a úřadů a také usnadněn přístup k informacím. Tyto akce jsou součástí každoročního rozpočtu a nesouvisí se stavem právního řádu. Guideline proto není hodnocena pomocí tohoto diagnostického nástroje.

6 VÝSLEDKY VÝZKUMU

V rámci hodnocení prvního pilíře Environmental Democracy Index pro Českou republiku bylo zjištěno, že skóre ČR je relativně vysoké. Jedním z důvodů, který přispěl k vysoké úrovni české právní úpravy v záležitosti přístupu k informacím o životním prostředí je jistě skutečnost, že Česká republika je členem Evropské unie, která vyžaduje, aby legislativa týkající se nejen životního prostředí v členských státech dosahovala určitých standardů.

Za normálních okolností probíhá měření Environmental Democracy Index pro jednotlivé státy ve čtyřech fázích, které byly podrobně popsány výše. Z tohoto důvodu si uvědomuji, že představené výsledky, by v případě striktního dodržení metodických postupů WRI mohly být odlišné. Je to proto, že výklad některých právních ustanovení podléhá určité míře subjektivity, kterou v rámci této práce nebylo možné úplně eliminovat. Do výzkumu nebyly zahrnuty další osoby, které by mé výsledky prošly a upravily podle svých zjištění, případně doplnily. Situace v oblasti práva životního prostředí je navíc značně komplikovaná, protože zákonných a podzákonných právních předpisů týkajících se životního prostředí je celá řada. V mých možnostech bylo pouze prostudování těch klíčových právních předpisů. Z těchto důvodů je třeba k výsledkům výzkumu přistupovat s určitým nadhledem a považovat je jako orientační. Vybízím k tomu, aby výsledky byly dále doplňovány např. o právní úpravy, které mohly být opomenuty, nebo které v době, kdy výzkum probíhal, ještě neexistovaly. Níže jsou uvedeny výsledky jednotlivých právních indikátorů, jejichž aritmetický průměr bude stanoven pro guideline, které se týkají. Nakonec bude představen aritmetický průměr všech guidelines (kromě guideline 7), který bude reflektovat konečný výsledek prvního pilíře EDI pro Českou republiku. Průměry jsou zaokrouhlovány vždy na dvě desetinná místa v souladu s oficiální metodikou pro stanovení EDI.

6.1 Výsledky guideline 1

Výsledky prvních dvou právních indikátorů této guideline dosáhly nejvyššího možného skóre (3). Je tedy možné konstatovat, že česká právní úprava týkající se přístupu k informacím o životním prostředí na žádost a možnosti žádat tyto informace jak fyzickými, tak právníckými osobami, je na dobré úrovni. Nejvyššího možného skóre dosáhly též čtvrtý a pátý indikátor náležející do této guideline, které se týkaly včasnosti poskytování informace na žádost a přístupu orgánů veřejné moci k environmentálním

informacím. Indikátory č. 3 a 6 získaly nižší známku (2), protože česká právní úprava umožňuje, aby v určitých situacích byl za poskytnutí informace vybírán poplatek, a také vyžaduje, aby žadatel v žádosti uvedl své základní identifikační údaje. K dokonalosti by musela ČR změnit zákon tak, aby zpřístupňování environmentálních informací bylo zcela bezplatné, a aby nebyla nutná identifikace žadatele. Vzhledem k tomu, že se v dnešní době budou informace ve velké většině případů posílat elektronicky, poplatek za pořízení kopií nebude požadován. Co se týká požadavku identifikace žadatele, tak je dle mého názoru logický, protože by úřad jinak nevěděl, komu má informace odeslat, ale EDI je v tomto ohledu přísný.

HODNOCENÍ GUIDELINE 1: 2,67

6.2 Výsledky guideline 2

Měření guideline 2 vyšlo v právních i praktických indikátorech nejlépe, protože ve všech ukazatelích bylo dosaženo nejvyššího možného hodnocení. Česká republika tedy z hlediska legislativy i praxe vykazuje velmi dobrou úroveň aktivního zpřístupňování environmentálních informací.

HODNOCENÍ GUIDELINE 2: 3

PRAKTICKÉ INDIKÁTORY: 1. Ano, 2. Ano

6.3 Výsledky guideline 3

V guideline 3 získal pouze druhý indikátor nejvyšší možné hodnocení, tento ukazatel se týkal možnosti oddělit část informace, která je krytá důvodem pro odepření jejího zpřístupnění, od zbytku informace. Indikátory 1 a 3 získaly nižší skóre (2), takže česká právní úprava by se mohla zlepšit v konkretizaci specifických důvodů pro odepření zpřístupnění informace a také v zohlednění veřejného zájmu při rozhodování, zdali zpřístupnit informaci či nikoliv.

HODNOCENÍ GUIDELINE 2: 2,33

6.4 Výsledky guideline 4

V guideline 4 se hodnotily tři právní a jeden praktický indikátor. Právní indikátory týkající se monitorování provozovatelů, jejichž činnost by mohla mít vliv na životní prostředí, a zřízení uceleného systému poskytujícího adekvátní informace o záměrech, které mohou mít vliv na životní prostředí (indikátory 2, 3), byly ohodnoceny nejvyšším možným skóre (3). První právní indikátor, který zjišťoval, zdali jsou příslušné orgány veřejné moci povinné pravidelně shromažďovat a zveřejňovat relevantní informace, byl ohodnocen dvojkou, protože zákon nevyžaduje, aby byly shromažďovány všechny kategorie relevantních informací, i když je přesto lze snadno vyhledat.

Praktický indikátor, který zjišťoval existenci integrovaného registru znečištění, je naplněn omezeně, protože nejčerstvější informace v registru jsou starší než jeden rok.

HODNOCENÍ GUIDELINE 4: 2,67

PRAKTICKÉ INDIKÁTORY: 1. Omezeně

6.5 Výsledky guideline 5

Pátá guideline jako jediná obsahuje nulové hodnocení jednoho právního indikátoru, jedná se o třetí indikátor, který se zaměřuje na otázku, zdali zákon vyžaduje, aby zpráva o stavu životního prostředí obsahovala aktuální informace. Tento požadavek může ze zákona implicitně vyplývat, konkrétně ho zde ale nenajdeme. Všechny ostatní právní indikátory týkající se požadavku zpracovávat zprávu o stavu životního prostředí, pravidelnosti zveřejňování zprávy a její komplexnosti, získaly nejvyšší možné skóre.

Požadavek praktického indikátoru, aby zprávy byly zveřejňovány pravidelně, byl taktéž naplněn.

HODNOCENÍ GUIDELINE 5: 2,25

PRAKTICKÉ INDIKÁTORY: 1. Ano

6.6 Výsledky guideline 6

V předposlední guideline prvního pilíře EDI se hodnotil pouze jeden indikátor, který získal hodnocení 2. Týkal se rozšíření informací v případě nebezpečí bezprostřední újmy na lidském zdraví nebo nebezpečí ekologické újmy. I když je v praxi informace o nebezpečí újmy rozšířena ihned, zákon to podle mých zjištění výslovně nevyžaduje.

Pokud tento požadavek právní úprava opravdu neobsahuje, bylo by jednoduché v případě nebezpečí újmy zneužít nevědomosti lidí. Zákon by z tohoto důvodu měl obsahovat ustanovení, které nařizuje okamžité rozšíření informace o hrozícím nebezpečí.

HODNOCENÍ GUIDELINE 6: 2

6.7 Konečný výsledek 1. pilíře Environmental Democracy Index pro Českou republiku

Vypočítáním aritmetického průměru hodnocení šesti guidelines, vznikl konečný výsledek prvního pilíře EDI „Přístup k informacím“. Česká republika tedy získala hodnocení **2,49**.

Praktické indikátory ve třech případech získaly hodnocení „ano“ a v jednom „omezeně“, v žádném případě nebylo uděleno hodnocení „ne“.

V porovnání s ostatními státy, ve kterých v roce 2015 proběhlo měření EDI, je Česká republika v hodnocení prvního pilíře nadprůměrná, shodný počet bodů jako ČR získalo Estonsko. Podobného skóre z neevropských zemí dosáhla např. Kolumbie (2,44), USA (2,36) nebo Brazílie (2,35). Nejvyšší hodnocení prvního pilíře EDI získalo Bulharsko se svými 2,81 body (WRI, 2016). Přehled výsledků prvního pilíře zemí, které alespoň zčásti leží v Evropě, je v tabulce 1 níže.

Tabulka 1: Hodnocení prvního pilíře EDI evropských zemí

Země	Skóre
Bulharsko	2,81
Lotyšsko	2,71
Litva	2,68
Rumunsko	2,68
Irsko	2,57
Estonsko	2,49
Maďarsko	2,44
Makedonie	2,42
Ukrajina	2,35
Rusko	2,29
Velká Británie	2,22
Turecko	1,72

(Zdroj: WRI, 2016)

7 ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývala konceptem environmentální demokracie a jejím praktickým uplatňováním v České republice. Koncept environmentální demokracie předpokládá, že k dosažení vyváženého životního prostředí a udržitelného rozvoje, je klíčová účast veřejnosti na rozhodování v oblasti životního prostředí. V teoretické části byl přiblížen proces, který vedl k mezinárodní ochraně životního prostředí, jak jej známe dnes. Bylo zjištěno, že zárodky mezinárodní ochrany životního prostředí byly patrné již v 19. století, ale v tomto období se pozornost soustředila téměř výhradně na ochranu vzácných živočichů nebo na hospodaření s přírodními zdroji tak, aby se vyvážily konkurenční zájmy sousedních států. Milníkem, díky kterému si mezinárodní společenství začalo uvědomovat postupnou degradaci životního prostředí a potřebu jej chránit, byla Konference ve Stockholmu v roce 1972, v rámci které byla přijata Stockholmská deklarace, jež je považována za první mezinárodní dokument zakotvující ochranu životního prostředí. Na tuto deklaraci později navázala Deklarace z Rio de Janeira s revoluční Zásadou č. 10, v níž jsou zakotveny všechny tři prvky environmentální demokracie. Posléze EHK přijala Aarhuskou úmluvu, která rozvíjí uplatňování environmentální demokracie na evropské úrovni, ale je otevřená i pro státy mimo tento region. Jejím signatářem je mj. Česká republika, která úmluvu publikovala pod č. 124/2004 Sb. m. s. Díky Aarhuské úmluvě a předpisům EU se do českého právního řádu podařilo prosadit prvky environmentální demokracie. Cílem této práce bylo prozkoumat zakotvení jejího prvního pilíře, tedy přístupu k informacím o životním prostředí, v českých právních předpisech. Toto bylo umožněno díky ukazateli, jenž nese název Environmental Democracy Index, a který byl vytvořen speciálně pro tento účel.

Bylo zjištěno, že české právní předpisy garantují právo na informace o životním prostředí nadprůměrně, protože z nejvyššího možného skóre (3), kterého mohla ČR dosáhnout, získala 2,49. Aby toto hodnocení mohlo být ještě vyšší, mohl by český zákonodárce zapracovat zejména na požadavku nutnosti identifikace toho, kdo žádá environmentální informaci, na cenové dostupnosti žádosti o informace a např. by ještě mohl do zákona zakotvit požadavek, aby informace ve zprávě o stavu životního prostředí byly aktuální. Bylo by jistě zajímavé stanovit hodnocení všech tří pilířů environmentální demokracie v ČR, tedy doplnit výzkum o účast veřejnosti na rozhodování a o právní ochranu v záležitostech životního prostředí. Dle výsledku EDI z roku 2015 bylo totiž hodnocení prvního pilíře oproti zbývajícím dvěma v téměř všech státech nejvyšší (WRI, 2016). Existuje tedy určitá pravděpodobnost, že by se více nedostatků české právní

úpravy vyskytovalo právě v naplňování ostatních dvou pilířů. Stanovení hodnot pro všechny tři pilíře EDI by však svou náročností a rozsahem překonalo požadavky kladené na bakalářskou práci, nicméně může se stát vhodným námětem pro diplomovou práci.

Závěrem bych chtěla sdělit, že starost o životní prostředí a jeho ochrana by neměla být lidem lhostejná. Způsob, jakým se k přírodě chováme se dřív nebo později projeví v životě každého z nás. Přírodní zdroje jako např. voda nebo potrava nejsou samozřejmostí, proto je potřeba k nim přistupovat s náležitou úctou. V historii jsme sobě navzájem, ale i životnímu prostředí mnohými způsoby uškodili a naše generace nyní nese následky s tím spojené. Je jen na nás, jak se situace životního prostředí bude vyvíjet dál. Podstoupíme radikální kroky k jeho uzdravení nebo budeme dál zavírat oči a nadměrně využívat tak vzácné přírodní zdroje? Mým přáním je, aby každý z nás začal přemýšlet nad tím, jak jedná, a jak svým chováním může přispět ke zmírnění dopadů lidské činnosti na životní prostředí. Aby široká veřejnost měla faktickou možnost účastnit se rozhodování v záležitostech životního prostředí a mohla tak přispět k trvalé udržitelnosti, musí mít právo se o těchto záležitostech informovat. K dosažení tohoto cíle je klíčová role zákona, který garantuje právo na informace o životním prostředí.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Agenda 21, 23 April 1992. Dostupné z: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf> (cit. 4. 3. 2020).

AV ČR¹ (2020): Prognóza stavu sucha. *Intersucho.cz* [online]. Dostupné z: <https://www.intersucho.cz/cz/predpoved/?prognosisid=4> (cit. 4. 5. 2020)

AV ČR² (2020): Deficit zásoby vody: 03. květen 2020. *Intersucho.cz* [online]. Dostupné z: <https://www.intersucho.cz/cz/mapy/deficit-zasoby-vody-v-pude/?pageimage=imageSmall&pageimagenode=4178> (cit. 4. 5. 2020)

Beyerlin, U., Marauhn T., (2011): *International Environmental Law.*, 1st ed., Hart/Beck, 488 s.

Broecker, W. S. (1975): Climatic Change: Are We on the Brink of a Pronounced Global Warming?, *Science*, 189(4281), 460-463.

ČHMÚ (2020): Aktuální hodinový přehled dat z automatizovaných stanic (neverifikovaná data). *Portal.chmi.cz* [online]. Dostupné z: http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/web_generator/actual_hour_data_CZ.html (cit. 10. 4. 2020)

Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment, 16. 6. 1972. Dostupné z: https://www.ipcc.ch/apps/njlite/srex/njlite_download.php?id=6471 (cit. 30. 1. 2019).

Deklarace z Rio de Janeiro o životním prostředí a rozvoji, 14. 6. 1992. Dostupné z: [https://web.archive.org/web/20150923201658/http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFL5ZKH1/\\$FILE/Method-MA21_06-priloha1-deklaraceUR_0503.pdf](https://web.archive.org/web/20150923201658/http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFL5ZKH1/$FILE/Method-MA21_06-priloha1-deklaraceUR_0503.pdf) (cit. 29. 1. 2020).

Důvodová zpráva k zákonu č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=oz5f6mjzhe4f6mjsgnpwi6q&rowIndex=0> (cit. 28. 2. 2020).

Ebbesson, J. In Viñuales, J. E. (ed). (2015): *The Rio Declaration on Environment and Development: a commentary.*, Oxford University Press, Oxford, United Kingdom, 720 s.

Eckersley, R. (2019): Ecological democracy and the rise and decline of liberal democracy: looking back, looking forward., *Environmental Politics*, 29(2), 214-234.

EHK (2013): Aarhuská úmluva: příručka k implementaci., 2. vydání, Organizace Spojených národů, 228 s. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/umluva_pristup_informace/\\$FILE/OMV-AU_pruvodce_implementation-20140711.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/umluva_pristup_informace/$FILE/OMV-AU_pruvodce_implementation-20140711.pdf) (cit. 27. 2. 2020).

E-mailová korespondence s Jessem Workerem [online], 24. 9. 2019

Griswold, E. (2012): How 'Silent Spring' Ignited the Environmental Movement. *The New York Times*, 21 September. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2012/09/23/magazine/how-silent-spring-ignited-the-environmental-movement.html> (cit. 4. 5. 2020)

Handl, G., (2012): Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment (Stockholm Declaration), 1972 and the Rio Declaration on Environment and Development, 1992. *Legal UN*. Dostupné z: <https://legal.un.org/avl/ha/dunche/dunche.html> (cit. 15. 12. 2020).

Hendrych, D. a kol. (2009): *Právníký slovník 3. vydání.*, C. H. Beck, Praha, Česká republika. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembqhfwp64zrguxhzmzsmvvg46k7pqwuzln> (cit. 3. 4. 2020).

Hill, G. (1972): U.N. Panel on Stockholm Conference Boycotted. *The New York Times*, 7 March. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1972/03/07/archives/un-panel-on-stockholm-conference-boycotted.html> (cit. 13. 2. 2020).

Kovar, J. D. (1993): A Short Guide to the Rio Declaration., *Colorado Journal of International Environmental Law and Policy*, 4(1), 119-140.

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, 19. prosince 1966.

Moldan, B, Hák, T. (2007): Environment in the Czech Republic: A Positive and Rapid Change. *Environmental Science and Technology*, 359-362.

Müllerová H., Humlíčková P. (2014): *Nové přístupy k implementaci Aarhuské úmluvy v ČR.*, Ústav státu a práva AV ČR, Praha, Česká republika, 98 s.

MŽP ČR (2018): Zpráva o životním prostředí České republiky, 2018, Ministerstvo životního prostředí ČR, Praha, Česká republika, 337 s. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publicace/\\$FILE/OPZPUR-Zprava_ZP_CR_2018_20200207.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publicace/$FILE/OPZPUR-Zprava_ZP_CR_2018_20200207.pdf) (cit. 24. 4. 2018).

MŽP ČR¹ (2020): Integrovaný registr znečišťování. *Irz.cz* [online]. Dostupné z: <https://www.irz.cz/node/22> (cit. 15. 4. 2020).

MŽP ČR² (2020): Informační systémy EIA a SEA. *Cenia.cz* [online]. Dostupné z: <https://www.cenia.cz/odborna-podpora/eiasea/informacni-systemy-eia-a-sea/> (cit. 24. 4. 2020).

MŽP ČR³ (2020): IRZ. *Portal.cenia.cz* [online]. Dostupné z: <https://portal.cenia.cz/irz/> (cit. 24. 4. 2020)

MŽP ČR⁴ (2020): Zpráva o stavu životního prostředí. *Cenia.cz* [online]. Dostupné z: <https://www.cenia.cz/publikace/zpravy-o-zp/> (cit. 24. 4. 2020).

MŽP ČR⁵ (2020): Zprávy o stavu životního prostředí. *Mzp.cz* [online]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publicace (cit. 24. 4. 2020).

MŽP ČR⁶ (2020): Informační systém statistiky a reportingu: Lesy. *Issar.cenia.cz* [online]. Dostupné z: <https://issar.cenia.cz/prehled-klicovych-indikatoru-podle-hlavnich-temat/05-lesy/> (cit. 20. 4. 2020)

MŽP ČR⁷ (2020): Historie a poslání MŽP. *Mzp.cz* [online]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/ministerstvo> (cit. 27. 3. 2020).

MŽP ČR⁸ (2020): Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí. *Mzp.cz* [online]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/umluva_pristup_informace (cit. 28. 2. 2020).

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) 166/2006 ze dne 18. 1. 2006, kterým se zřizuje evropský registr úniků a přenosů znečišťujících látek a kterým se mění směrnice Rady 91/689/EHS a 96/61/ES.

Nariadení vlády č. 145/2008 Sb., kterým se stanoví seznam znečišťujících látek a prahových hodnot a údaje požadované pro ohlašování do integrovaného registru znečišťování životního prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Nariadení vlády č. 96/1953 Sb. částka 57, ve znění pozdějších předpisů.

OEZ Úřadu vlády ČR [b. r.] Česká republika. *Euroskop.cz* [online]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/566/sekce/ceska-republika/> (cit. 6. 5. 2020)

Opatření MŽP ČR č. 3/04 ze dne 15. 6. 2004. Dostupné z: <http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/reditel/pusobnost/zrizlist04.pdf> (cit. 4. 5. 2020).

Pražské vodovody a kanalizace (2020): Aktuální kvalita vody. *Pvk.cz* [online]. Dostupné z: <https://www.pvk.cz/vse-o-vode/pitna-voda/-kvalita-vody/aktualni-kvalita-vody/> (cit. 3. 4. 2020).

Rio Declaration on Environment and Development, 14 June 1992. Dostupné z: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_CONF.151_26_Vol.I_Declaration.pdf (cit. 29. 1. 2020).

Rowland, W. (1973): *The Plot to Save the World.*, Clarke, Irwin & Company Limited, Toronto/Vancouver, 194 s.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 124/2004 Sb. m. s., Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Selin, H., Linnér, B. O. (2005): The Quest for Global Sustainability: International Efforts on Linking Environment and Development., *Working papers CID at Harvard University*, no. 5., 1-61. [Online]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/242750371_The_Quest_for_Global_Sustainability_International_Efforts_on_Linking_Environment_and_Development (cit. 14. 2. 2020).

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2003/4/ES ze dne 28. 1. 2003, o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí a o zrušení směrnice Rady 90/313/EHS.

UN (1941): Trail smelter case (United States, Canada). Reports of International Arbitral Awards, Recueil des Sentences Arbitrales, vol. III, United Nations, 1905-1982. Dostupné z: https://legal.un.org/riaa/cases/vol_III/1905-1982.pdf (cit. 20. 12. 2019).

UN (1973): Report of the United Nations Conference on the Human Environment., The United Nations, 77 stran. Dostupné z <https://digitallibrary.un.org/record/523249> (cit. 5. 3. 2020).

UN (1987): Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future., The United Nations, 300 s. Dostupné z: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf> (cit. 20. 2. 2020).

UN (2019). Environmental policy: Background. *Unece.org* [online]. Dostupné z: <https://www.unece.org/env/pp/ccbackground.html> (cit. 28. 2. 2020).

UN General Assembly resolution 1803 (XVII), 14 December 1962. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/resources.pdf>, (cit. 20. 12. 2019).

UN General Assembly resolution 2581 (XXVI), 15 December 1969. Dostupné z: [https://undocs.org/en/A/RES/2581\(XXIV\)](https://undocs.org/en/A/RES/2581(XXIV)), (cit. 18. 12. 2019).

UN General Assembly resolution 2997 (XXVII), 15 December 1972. Dostupné z: [https://undocs.org/en/A/RES/2997\(XXVII\)](https://undocs.org/en/A/RES/2997(XXVII)) (cit. 15. 2. 2020).

UN General Assembly resolution 37/7 (World Charter for Nature) (citováno jako UN GA 37/7), 28 October 1982. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/39295> (cit. 10. 2. 2020).

UN General Assembly resolution 38/161, 19 December 1983. Dostupné z: <https://undocs.org/pdf?symbol=en/A/RES/38/161> (cit. 20. 2. 2020)

UN¹ [b. r.] Why does UN Environment Programme matter. *Unenvironment.org* [online]. Dostupné z: <https://www.unenvironment.org/about-un-environment/why-does-un-environment-matter> (cit. 20. 20 2020)

UN² [b. r.] Report of the World Commission on Environment and Development – Our Common Future. *Sustainabledevelopment.org* [online]. Dostupné z: <https://sustainabledevelopment.un.org/milestones/wced> (cit. 21. 2. 2020).

UN³ [b. r.] Environmental policy: About. *Unece.org* [online]. Dostupné z: <https://www.unece.org/env/pp/introduction.html> (cit. 27. 2. 2020).

UN⁴ [b. r.] Environmental Policy: Content. *Unece.org* [online]. Dostupné z: <https://www.unece.org/env/pp/contentofaarhus.html> (cit. 27. 2. 2020).

UNECE (2004): Report of the First Meeting of the Parties, The United Nations Economic Commission for Europe, [Hamburk, Německo], 8 s. Dostupné z: <https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/documents/mop1/ece.mp.pp.2.add.8.e.pdf> (cit. 28. 2. 2020).

UNEP (2015): Putting Rio Principle 10 Into Action. An Implementation Guide. The United Nations Environment Programme, Nairobi, Kenya. 152 s. Dostupné z: <https://www.unenvironment.org/resources/publication/putting-rio-principle-10-action> (cit. 1. 2. 2020).

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Viñuales, J. E. In Viñuales, J. E. (ed). (2015): *The Rio Declaration on Environment and Development: a commentary.*, Oxford University Press, Oxford, United Kingdom, 720 s.

Vyhláška č. 35/2004 Sb., kterou se stanoví náležitosti, forma elektronické podoby a datové rozhraní protokolu o kontrole jakosti pitné vody a vody koupališť, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody, ve znění pozdějších předpisů.

Worker, J., de Silva, L. (2015): The Environmental Democracy Index. Technical Note. World Resources Institute, Washington, D.C., USA, 55 s. Dostupné z: https://environmentaldemocracyindex.org/sites/default/files/files/EDI_Technical%20Note%20Final%2007_9_15.pdf (cit. 7. 3. 2020).

WRI (2016): Rank countries. *Environmentaldemocracyindex.org* [online]. Dostupné z: <https://environmentaldemocracyindex.org/rank-countries#all> (cit. 30. 4. 2020).

WRI¹ [b. r.] History. *Wri.org* [online]. Dostupné z: <https://www.wri.org/about/history> (cit. 6. 3. 2020).

WRI² [b. r.] The WRI Story: 30 Years of Big Ideas. *Wri.org* [online]. Dostupné z: <https://www.wri.org/wri-story-30-years-big-ideas> (cit. 7. 3. 2020).

WRI³ [b. r.] Environmental Democracy Index A right to know, a right to be heard, a right to access justice. *Wri.org* [online]. Dostupné z: <https://www.wri.org/our-work/project/environmental-democracy-index> (cit. 12. 3. 2020).

WRI⁴ [b. r.] Background and Methodology: Environmental Democracy Background. *Environmentaldemocracyindex.com* [online]. Dostupné z: https://environmentaldemocracyindex.org/about/background_and_methodology (cit. 12. 3. 2020).

WRI⁵ [b. r.] WRI Engagement Across the World. *Wri.org* [online]. Dostupné z: <https://www.wri.org/wri-global-map> (cit. 7. 3. 2020)

WRI⁶ [b. r.] Mission & Goals. *Wri.org* [online]. Dostupné z: <https://www.wri.org/about/mission-goals> (cit. 7. 3. 2020).

WRI⁷. [b. r.] A right to know. A space to participate. A demand for environmental justice. *Accessinitiative.org* [online]. Dostupné z: <https://accessinitiative.org/> (cit. 7. 3. 2020).

Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 25/2008 Sb., o integrovaném registru znečišťování životního prostředí a integrovaném systému plnění ohlašovacích povinností v oblasti životního prostředí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 93/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.